

РАСПРАЦОВАЕЦА НОВЫ ЗАКОН
АБ ГРАМАДЗЯНСТВЕ
2 стар.

У ПАРЛАМЕНЦЕ
КУЛЬТУРА У АБРАМЛЕНШ ЗАКОНА
3 стар.

ГАСТРОЛІ
БЕЛАРУСЫ Ў ПАРЫЖЫ
3 стар.

ГОСЦЬ
СУСТРЭЧА З Сяргеем ПАНІЗЫНКАМ
4 стар.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
"ЖЫЦЦЕ І ВЕРА"
5 стар.

ГАЛЕРЭЯ "LaSandr" ПРАДСТАЎЛЯЕ
МАСТАКА Уладзіміра ХАДАРОВІЧА
6 стар.

ЖЫЦЦЯПІС Адама БАБАРЭКІ
6 стар.

АПОВЕСЦЬ У.НЯКЛЯЕВА
"ПРАГА" (працяг)
7 стар.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА
"ЗДЫМКІ ЖЫЦЦЯ"
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА **РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі **Выдаецца з 6 красавіка 1955 года**
24 красавіка 2002 года, № 17 (2783) **Цана 135 рублёў** E-mail: golos_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

АБСАЛЮТНА ПЛОСКІ ЭКРАН
Больш за пяцьдзесят мадэлей тэлевізараў выпускае сёння "Гарызонт".

Айчынным спажывцам ёсць што выбраць па памеры экрана і кошце. Толькі што прадпрыемства прыступіла да серыйнай вытворчасці тэлевізара з абсалютна плоскім экранам REAL FLAT, пакрытым інваравай ценявой маскай. Яна робіць чорны колер больш глыбокім, а іншыя — больш натуральнымі і насычанымі. Гэта дае магчымасць тэлепрыёмніку паказваць адлюстраванне з мінімальнымі скажэннямі.

БЕЛАРУСЬ ЗАКУПІЦЬ НЕКАЛЬКІ "БОІНГАЎ"?
Пра гэта на прэс-канферэнцыі ў Мінску паведаміў старшыня Дзяржаўнага камітэта па авіяцыі Фёдар Іванюк.

Самалёты "Боінг 737-500" або нешта падобнае будучы набывацца ў лізінг, з прыцягненнем інвестыцый, пры ўмовах гарантыі аплаты самалётаў з боку авіякампаній на працягу шэрагу гадоў. Паводле яго слоў, на першым этапе такіх самалётаў будзе закуплена толькі некалькі адзінак, але гэтага будзе дастаткова, каб аднавіць палёты ва ўсе неабходныя пункты Еўропы.

ХТО РАНА ЎСТАЕ, ТОЙ УСЮДЫ ПАСПЯВАЕ
Таццяна ШАХАВА жыве ў прыватным сектары Крычава, працуе камендантам у інтэрнаце чыгуначнага вузла.

Невялікі зямельны ўчастак, жыўнасць у двары, агарод і сад дапамагае даглядаць муж. Шахавы — добрыя гаспадары. На сядзібе ў іх чысціня і парадак. А прыгажун певень Пеця — любімец гаспадыні (на здымку).

"БЕЛАЯ АМФАРА-2002"
Міжнародны конкурс мадэляраў-дызайнераў і манекенчыц "Белая амфара-2002" пройдзе ў Віцебску з 22 па 26 мая.

Традыцыйна конкурс праводзіцца ў дзвюх намінацыях: прамысловае і непамысловае мадэляванне. Тэмы конкурсу "Белая амфара-2002" адлюстروўваюць неабходнасць сённяшняга дня: "Разнастайнасць у адзінстве" — перспектывы калекцыі мадэлей любога прызначэння; "Клас-клуб" — адзенне для школьнікаў; "Таццянін дзень" — студэнцкі накірунак моды. Упершыню конкурсанты акцэнтуюць увагу на вялікіх размерах: намінацыя "Пачнем з XL" прапануе працаваць над адзеннем для поўных жанчын і мужчын (52 размер і большыя).

СПЕЦЫЯЛЬНАЯ АПТЭКА Ў БРЭСЦЕ ДЛЯ ВІЗНЯЎ ФАШЫЗМУ
Як паведаміла галоўны ўрач Рэспубліканскага цэнтру медыка-сацыяльнай рэабілітацыі дзяцей, на тэрыторыі якога знаходзіцца аптэка, Ларыса Багдановіч, ініцыятарам стварэння аптэкі стала евангелічная царква з Германіі і рэспубліканскі фонд "УзаемаРазуменне і прымірэнне".

Па словах Л.Багдановіч, кіраўніцтва царквы займаецца дабрачыннасцю на Беларусі каля 10 гадоў.

Былыя вязні нацызму, якіх на тэрыторыі вобласці жыве больш за 20 тысяч, змогуць бясплатна атрымаць медыкаменты. Збор сродкаў для іх набыцця вядзецца ў Германіі.

ЗЫГМАНТОВІЧ ЗНОЎ У "ДЫНАМА"
Андрэй Зыгмантовіч, які ў мінулым сезоне ўзначальваў наваполацкі клуб "Нафта", зацверджаны намеснікам генеральнага менеджэра мінскага "Дынама".

Нагадаем, што вядомы ў мінулым футбаліст, вярнуўшыся з Іспаніі, дзе працягнуў час працаваў трэнерам, у мінулым годзе дэбютаваў у гэтай якасці на роднай зямлі.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

пераемнасць

ШКОЛА МАТЭМАТЫКІ МІХАІЛА ВОЛКАВА

Цэлую скарбонку прызоў заваявалі на рэспубліканскай алімпіядзе па матэматыцы выхаванцы заслужанага работніка адукацыі Беларусі, выкладчыка матэматыкі віцебскага ліцэя № 1 і СШ № 37 Міхаіла Волкава.

Першыя катэгоры атрымалі Станіслаў Галаўнёў, Яўген Ларчык, Аляксей Левін, Станіслаў Архіпаў, трэція — Іван Мінін, Яўген Андрыеўскі і Аляксей Петрушко.

НА ЗДЫМКУ: Міхаіл ВОЛКАЎ (у цэнтры) са сваімі выхаванцамі.

дабрачыннасць

ІРЛАНДЦЫ ПРЫСЛАЛІ БУЙНЫ ГУМАНІТАРНЫ КАНВОЙ

Адзін з самых буйных канвояў, што праходзілі па тэрыторыі Еўропы з часу другой сусветнай вайны, прыбыў з Ірландскага горада Клонмел у Беларусь. Транспартная калона "Аперацыя Надзея XXI" з гуманітарнай дапамогай для чарнобыльскіх раёнаў накіравана ў Беларусь дабрачыннай ірландскай арганізацыяй "Праект дзецям Чарнобыля" і праз тыдзень, 13 красавіка, ужо была ў Брэсце, адкуль адправілася да месца прызначэння.

Трынаццаць грузавікоў з гуманітарнай дапамогай на суму 2,25 мільёна еўра даставілі ў Беларусь прадукты харчавання, медыкаменты, адзенне, цацкі, школьныя, кухонныя, туалетныя, спальныя прыналежнасці, будаўнічыя матэрыялы і абсталяванне для рамонтна-дзіцячых устаноў. Іх атрымаюць дзіцячыя дамы, дамы і школы-інтэрнаты, дамы дзіцяці. У саставе калоны, прызначанай для Беларусі, ёсць таксама 20 аўтамабіляў "Хуткай дапамогі", якія накіраваны ў бальніцы, станцыі "Хуткай дапамогі", санаторыі.

У праграме дзейнасці дабрачыннай ірландскай арганізацыі на бягучы год — аздараўленне ў летні перыяд прыкладна тысячы беларускіх дзяцей. Плануецца таксама працяг будаўнічых работ у дзіцячых установах у Клецку, Валожыне, Мінску, Навінках і на новых аб'ектах — школе-інтэрнаце для дзяцей са слабым зрокам, дзіцячым прытулку ў вёсцы Страселье Магілёўскай вобласці.

Добрачынная ірландская арганізацыя "Праект дзецям Чарнобыля" створана ў 1994 годзе для аказання гуманітарнай дапамогі

Беларусі ў пераадоленні наступстваў аварыі на ЧАЭС. За гэты перыяд ірландскімі сябрамі перададзена ў нашу краіну гуманітарнай дапамогі больш чым на 25 мільёнаў долараў. Дастаўлена 150 машын "Хуткай дапамогі" і мікрааўтобусаў для бальніц, дзіцячых устаноў, цэнтраў сацыяльнай дапамогі насельніцтву, адрамантаваны дзіцячыя ўстановы ў Валожыне, Клецку, Мінску, пасёлку Навінкі. Больш за 3 500 беларускіх дзяцей напавілі сваё здароўе ў Ірландыі, а 12 чалавек паспяхова там праапэрыраваны. Апошнія пяць гадоў арганізацыя цесна супрацоўнічае з Мінскім дзіцячым домам-інтэрнатам у Навінках, дзе праведзена рэканструкцыя памяшканняў.

Гэтая дабрачынная дапамога высока ацэнена ўрадам Беларусі: дырэктар ірландскага "Праекта дзецям Чарнобыля" Эдзі Роўч узнагароджана ордэнам Францішка Скарыны.

Аліна ГРЫШКЕВІЧ, БелТА.

падрабязнасці

НА ГАЛОЎНАЙ ПЛОШЧЫ МІНСКА ПАЧАЛАСЯ РЭКАНСТРУКЦЫЯ

Гэта месца ў гістарычным мінулым увогуле не было плошчай. Захар'еўская вуліца, што праходзіла тут, хаця і была цэнтральнай, не мела досыць прыкметных пабудов.

Змены пачалі адбывацца ў пачатку мінулага стагоддзя з узвядзеннем касцёла Св.Сымона і Алены. У трыццатыя гады па праекце архітэктара І.Лангарда тут пабудавалі Дом урада — самы вялікі ў той час будынак горада. А плошча ўзнікла

ў час аднаўлення Мінска пасля другой сусветнай вайны. З цягам часу з'явіліся Белдзяржуніверсітэт, педагогічны інстытут, гарвыканкам і адміністрацыйны будынак Метрапалітэна. Але ж цэнтральная частка плошчы, адрэзаная транспартнымі магістралямі з усіх бакоў, ніяк не выкарыстоўвалася.

Пасля рэканструкцыі васьміпалосная аўтамагістраль пройдзе цераз плошчу. Пад ёю на чатырох узроўнях размесцяцца паркінг на шэсцьсот машын, пешаходныя вуліцы з магазі-

намі, кафэ, выставачнымі заламі. Каб "упісацца" ў адзіны архітэктурны ансамбль, зменіць знешнасць некаторыя будынкi на плошчы. Гасцініца "Мінск", напрыклад, пасля заканчэння рамонтных работ стане пяцізвончым гатэлем, а будынак педагогічнага ўніверсітэта "падрасце" на чатыры паверхі.

Пройдзе некаторы час, і галоўная плошча горада непазнавальна зменіць свой выгляд.

Яўген КАЗЮЛЯ.

супрацоўніцтва

КАНФЕРЭНЦЫЯ
ПА ЧАРНОБЫЛІ
Ў ЖЭНЕВЕ

У Аддзяленні Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Жэневе адбылася канферэнцыя, прысвечаная 16-годдзю катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

Мэта правядзення канферэнцыі — нагадаць сусветнай грамадскасці пра трагічныя наступствы катастрофы, іх доўгатэрміновы і трансгранічны характар, яшчэ раз заклікаць дзяржавы і міжнародныя арганізацыі актывізаваць намаганні па падтрымцы і развіцці міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы вырашэння чарнобыльскіх праблем.

Намеснік Генеральнага сакратара Аддзялення ААН у Жэневе Сяргей Арджанікідзе ў сваім ўступным слове падкрэсліў актуальнасць пытання аб пераадоленні наступстваў катастрофы і недапушчальнасць яе забыцця міжнароднай супольнасцю.

З падрабязным паведамленнем пра сваю паездку ў Беларусь, Расію і Украіну выступіў намеснік Генеральнага сакратара ААН па гуманітарных пытаннях, спецыяльны каардынатар ААН па міжнародным чарнобыльскім супрацоўніцтве Кенза Ашыма. Гаворачы пра наведванне Беларусі, ён даў высокую ацэнку намаганням беларускай дзяржавы па мінімізацыі наступстваў катастрофы, адзначыў неабходнасць павелічэння міжнароднай дапамогі па чарнобыльскіх праграмах у Беларусі, як дзяржаве, якая панесла найбольшыя страты ў выніку аварыі на ЧАЭС.

Рэзідэнт-каардынатар Праграмы развіцця ААН у Беларусі Ніл Бунз прадставіў асноўныя накірункі новай стратэгіі ААН па сацыяльна-эканамічнай рэабілітацыі раёнаў, якія пацярпелі ў выніку катастрофы, паведаміў пра

гатоўнасць ПРААН прыняць актыўны ўдзел у каардынацыі міжнародных і нацыянальных намаганняў па рэалізацыі праграм стварэння ўмоў для ўстойлівага эканамічнага развіцця пацярпелых раёнаў.

Старшыня Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Уладзімір Цалко, які прадстаўляў на канферэнцыі ўрад Рэспублікі Беларусь, адзначыў, што сёння ў вырашэнні постчарнобыльскіх праблем у Беларусі ёсць адзін прыярытэт — гэта людзі, якія пацярпелі, і клопат пра іх, а стратэгія для дасягнення гэтай мэты з'яўляецца супрацоўніцтва па праблемах рэабілітацыі і развіцця. У Цалко адзначыў неадэкватнасць намаганняў міжнароднай садружнасці маштабам страт, якія панесла наша краіна ў выніку катастрофы.

Прадстаўнікі шэрага міжнародных арганізацый, у прыватнасці, Дэвіячага фонду ААН, Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі, Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, Праграмы ААН па населеных пунктах, Сусветнай харчовай праграмы, Міжнароднай федэрацыі таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца, Фонду ААН па народанасельніцтве пацвердзілі гатоўнасць прыняць удзел у рэалізацыі новай стратэгіі ААН па сацыяльна-эканамічным развіцці ў раёнах, якія пацярпелі ў выніку катастрофы на ЧАЭС.

Прэс-служба МЗС.

сітуацыя

ГІМНАСТКУ ВОЛЬГУ КОРБУТ ПАКАРАЛІ...
КУРСАМ ПСІХАЛАГІЧНАЙ РЭАБІЛІТАЦЫІ

Беларускую гімнастку Вольгу Корбут не асудзілі за крадзеж прадуктаў з супермаркета Publix у прыгарадзе Атланты. Як перадае Associated Press, такое рашэнне суд акругі Г'юінет штата Джорджыя прыняў 9 красавіка.

Нагадаем: 31 студзеня 2002 года ахоўнікі супермаркета Publix затрымалі гімнастку на выхадзе з магазіна. Пры сабе ў Корбут былі неаплачаныя тавары на суму каля 19 долараў. Гімнастка запэўніва-

ла, што проста ішла да машыны па кашалёк, а каляску з прадуктамі збіралася пакінуць ля ўваходу.

Спартсменцы не паверылі. Корбут была затрыманая і правяла нейкі час у турме. Аднак беручы пад увагу, што раней яна не была судзімая, а яе праступак быў не такі ўжо цяжкі, судовае праследаванне гімнасты замянілі курсам псіхалагічнай рэабілітацыі. За гэты курс Корбут давалося заплаціць 330 долараў.

Галіна ВІР.

УГОНАЎ СТАЛА МЕНШ

Па выніках мінулага года Гомельшчына апынулася на сумным першым месцы ў Беларусі па колькасці ўгонаў аўтатранспарту. Сёлета Упраўленнем унутраных спраў вобласці распрацавана і ажыццяўляецца спецыяльная аперацыя "Перашкода".

Яна прадугледжвае ўзмоцненае нясенне службы патрульных на дарогах горада і ключавых транспартных развязках. Задзейнічаны ў аперацыі ўсе падраздзяленні: работнікі ДАІ, супрацоўнікі аб'яднання "Ахова". Ёсць ужо і вынікі. У параўнанні з пачаткам мінулага года колькасць ўгонаў аўтатранспарту знізілася ў 4 разы. НА ЗДЫМКУ: аперацыя "Перашкода" ў дзеянні.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН, БелТА.

у парламенце

НОВЫ ЗАКОН АБ ГРАМАДЗЯНСТВЕ
ПРЫНЯТЫ Ў ПЕРШЫМ ЧЫТАННІ

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу прыняла ў першым чытанні законапраект "Аб грамадзянстве Рэспублікі Беларусь".

Як адзначыў у гутарцы з карэспандэнтам "Голасу Радзімы" старшыня камісіі па правах чалавека, нацыянальных пытаннях і сродках масавай інфармацыі Валерый Ліпкін, зараз у камісіі абмяркоўваюцца заўвагі, выказаныя дэпутатамі на сесіі. Хутка яны будуць накіраваны распрацоўшчыкам праекта — у Савет Міністраў, які павінен пагадзіцца альбо не з выказанымі ў ходзе дыскусіі прапановамі заканадаўцаў. І толькі пасля гэтага дапрацаваны дакумент паступіць у парламент на другое чытанне. «Прыняцце гэтага закона з'яўляецца жыццёва важнай справай для нашага грамадства. І мы вельмі жадаем, каб ён уступіў у дзеянне ўжо восенню, — гаворыць Валерый Ліпкін. — Цяпер многае залежыць ад аперацыйнасці распрацоўшчыкаў. Мяркую, у нас ёсць магчымасць канчаткова прыняць закон ужо на гэтай сесіі. У гэтым зацікаўлены і парламент, і ўрад».

Трэба адзначыць, што да апошняга часу ўсе пытанні, якія ўзніклі ў сферы грамадзянства, рэгуляваліся законам, прынятым яшчэ ў 1991 годзе, калі распаўсюся Саюз і трэба было вызначыць прававое поле на пераходны перыяд. Цяпер сітуацыя значна змянілася і ўзнікла неабходнасць прыняцця новага дакумента, які б поўнасьцю адпавядаў Канстытуцыі, адлюстроўваў міграцыйную сітуацыю і перамены, вызначаў паўнамоцтвы Прэзідэнта і дзяржаўных органаў выканаўчай улады, якія прымаюць удзел у разглядзе пытанняў грамадзянства. На думку міністра юстыцыі Віталія Калугіна, новы варыянт цалкам адпавядае гэтым патрабаванням. Прадстаўляючы дакумент дэпутатам, ён адзначыў: "Праектам улічаны адзін з галоўных прычынаў сусветнага вопыту —

імкненне дзяржавы да скарачэння колькасці асоб без грамадзянства. З улікам аналізу практыкі, наш погляд, у праекце значна палепшаны палажэнні, якія рэгламентуюць парадак набыцця і спынення беларускага грамадзянства. Больш кампактна і паслядоўна выкладзены нормы, што рэгулююць грамадзянства дзяцей на час іх нараджэння ў выпадку змянення грамадзянства іх бацькоў альбо ўсынавіцеляў».

Дарэчы, у адпаведнасці з ранейшымі правіламі вельмі многа праблем з набыццём грамадзянства ўзнікала ў нашых суйчыннікаў, асабліва ваеннаслужачых, якія ў перыяд прыняцця закона знаходзіліся за межамі Беларусі. Зараз гэта недарэчнасць ліквідуецца. Скажам, у парадку рэгістрацыі грамадзянства Беларусі могуць набываць асобы — былыя грамадзяне СССР, калі яны нарадзіліся або пастаянна пражывалі ў рэспубліцы да 12 лістапада 1991 года (менавіта гэты тэрмін лічыцца пагранічным у дзеючым законе), а таксама члены іх сямей.

Што ж датычыцца набыцця грамадзянства, то для гэтага неабходны тэрмін пастаяннага жытхарства ў Беларусі: ён застаецца ранейшым — 7 гадоў. Праўда, тут ёсць пэўныя змены: у асобных выпадках гэты тэрмін можа скарачацца або не прымяняцца наогул, паколькі праектам значна пашырана кола асоб, што карыстаюцца льготамі. У прыватнасці, цэнз аселасці не будзе прымяняцца да беларусаў, а таксама асоб, што ідэнтыфікуюць сябе з беларусамі, і іх нашчадкаў, якія нарадзіліся за межамі краіны. Гэта льгота распаўсюджваецца і на людзей з высокімі дасягненнямі ў галіне навукі, тэхнікі, культуры і спорту, а таксама ўладальнікаў

прафесій, што ўяўляюць значны інтарэс для краіны.

У праекце зменены і падыходы да пытання аб дваітным грамадзянстве, якое, дарэчы, выклікае шматлікія дыскусіі і ў грамадстве, і ў дэпутацкім корпусе. У прыватнасці, артыкулам 11 прадугледжваецца, што за асобай, якая мае беларускае грамадзянства, не прызнаецца прыналежнасць да грамадзянства іншай дзяржавы. Інакш кажучы, наяўнасць іншага грамадзянства не вызваляе чалавека ад выканання абавязкаў і адказнасці, прадугледжаных беларускім заканадаўствам. А праходжанне такім чалавекам воінскай службы будзе рэгулявацца заканадаўствам і міжнароднымі дагаворамі, падпісанымі Беларуссю. Зрэшты, як гаворыць Валерый Ліпкін, падобны падыход закладзены заканадаўствамі многіх еўрапейскіх краін. Такая норма з'яўляецца ўскосным прызнаннем таго, што беларус можа мець і другое грамадзянства, чаго не было ў ранейшым законе.

Акрамя таго, праектам прадугледжваюцца выпадкі, калі хадайніцтва аб прыёме ў грамадзянства можа быць адхілена. У першую чаргу гэта тычыцца людзей з сур'ёзным крымінальным мінулым, членаў злачынных груп, а таксама тых, хто займаецца незаконнай камерцыйнай дзейнасцю або звязаны са спецслужбамі замежных дзяржаў.

А ўвогуле, як адзначаюць спецыялісты, новы законапраект накіраваны на ўдасканаленне прававога рэгулявання сферы грамадзянства, вызначае падставы парадак набыцця, захавання і спынення грамадзянства Рэспублікі Беларусь, рэгламентуе парадак прыняцця, выканання і абскарджання рашэнняў па гэтых пытаннях, вызначае паўнамоцтвы дзяржаўных органаў, правы і абавязкі беларускіх грамадзян.

Ларыса ЛАЗАР.

стасункі

СУСТРЭЧЫ МЭРАЎ ГАРАДОЎ-ПАБРАЦІМАЎ

Сёння традыцыя пародненых беларускіх гарадоў з гарадамі суседніх краін носіць практычны і ўзаемакарысны характар. Да гэтага вымагае жыццё. Сёлета сустрэчы гарадоў-пабрацімаў адбываюцца на хвалі святкавання 10-годдзя ўстанавлення дыпламатычных адносін з Польшчай, Расіяй, Украінай, Германіяй, Балгарыяй і іншымі краінамі.

13-15 сакавіка ў Брэсце прайшла 1-я сустрэча гарадоў-партнёраў Беларусі і Польшчы. Яе арганізатары — Беларуская асацыяцыя пародненых гарадоў, Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, з аднаго боку, і таварыства "Польшча — Усход" — з другога.

Сустрэча ў Брэсце атрымалася вельмі прадстаўнічай. З польскага боку прыбыло 120 чалавек з 49 гарадоў, з беларускага — 62 з 44 гарадоў. Праявілі цікавасць да мерапрыемства беларускія парламентарыі. Прысутнічалі паслы абедзвюх краін — Марыуш Машкоўскі і Мікалай Крэчка. Удзельнікаў сустрэчы вітаў пісьмом Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

Усё, што адбывалася ў гэты дзень, адпавядала важнасці па-

дзе: гаспадары стварылі адпаведныя ўмовы для работы дэлегацыі, падрыхтавалі ўражальную мастацкую праграму для гасцей.

Па выніках сустрэчы падпісаны новыя пагадненні. Калі раней з Польшчай у нас мелася толькі 12 партнёрскага пар, то сустрэча 14 сакавіка прынесла новы плён: яшчэ 21 беларускі горад займеў стасункі з 29 польскімі гарадамі.

Вядома, прадстаўнікоў гарадоў (а гэта ў асноўным былі першыя асобы) цікавіла эканамічнае супрацоўніцтва. Многія выступоўцы падкрэслівалі, што ў нашых краінах іншага выйсця, як наладжваць добрасуседскія адносіны. Удзельнікі сустрэчы прынялі зварот да ўрадаў абедзвюх краін з прапановай, каб на дзяржаўным узроўні стымулявалася такое

эканамічнае супрацоўніцтва, а супрацоўніцтва гарадоў-пабрацімаў лічылася асновай для міжуродавых пагадненняў.

Добра развіваецца праграма супрацоўніцтва пародненых беларуска-расійскіх гарадоў. У верасні 2002 года ў Віцебску адбудзецца ўжо 3-я сустрэча іх прадстаўнікоў. Калі дзве першыя прысвячаліся пошукам партнёраў, заключэнню кантрактаў, то на сёлетняй будучы вырашацца пытанні, звязаныя з эфектыўнасцю супрацоўніцтва.

У канцы мая — пачатку чэрвеня ў Боне пройдзе сустрэча пародненых гарадоў Германіі і Беларусі, на якую запрошаны кіраўнікі 17 беларускіх гарадоў. У кастрычніку ў Бургасе адбудзецца 2-я сустрэча прадстаўнікоў гарадоў-пабрацімаў Балгарыі і Беларусі.

Праз супярэчлівыя эканамічныя і палітычныя стасункі апошніх гадоў набірае моц на родная дыпламатыя як гарант лепшай будучыні краін свету.

Віктар МАЦЮШЭНКА

у парламенце

КУЛЬТУРА Ў АБРАМЛЕННІ ЗАКОНА

У Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь ужо стала традыцыяй: перад тым як прыняць закон ці папраўкі да яго, гэта абмяркоўваецца з тымі, каго непасрэдна тычыцца закон. Таму чарговае пашыранае пасяджэнне Камісіі па адукацыі, культуры, навукі і навукова-тэхнічным прагрэсе прайшло на базе ўстаноў культуры Магілёўскай вобласці. А прадметам абмеркавання былі "Канцэпцыя і асноўныя напрамкі прававога рэгулявання галіны культуры" ў новай рэдакцыі Закона Рэспублікі Беларусь "Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь".

Магілёў быў абраны не выпадкова. Гэта горад з багатай гісторыяй і не менш багатымі традыцыямі ў галіне музейнай справы і тэатральнага мастацтва. Знаёмства з горадам пачалося з наведвання Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея, аднаго з найстарэйшых музеяў Беларусі, які ў паслярэвалюцыйны час захоўваў вялікія гістарычныя і культурныя каштоўнасці, сярод якіх былі Крыж Ефрасіні Полацкай, Фашысцкія захопнікі разрабавалі музей, і пасля вайны ўсё давялося пачынаць з нуля. Намаганні і яго супрацоўнікаў была створана новая экспазіцыя, а фонды музея сёння захоўваюць 300 тысяч экспанатаў. Штогод знаёміцца з гісторыяй Магілёўшчыны каля шасцідзесяці тысяч наведвальнікаў.

Вельмі цікавым аказаўся і філіял краязнаўчага музея — музей этнаграфіі. Пры стварэнні яго экспазіцыі быў выкарыстаны цікавы падыход — знаёмства з этнаграфіяй вобласці праз каляндарныя святы чатырох пор года.

Наведалі дэпутаты і Буйніцкае поле — сведку гераізму магіляўчан і абаронцаў горада ў часы Вялікай Айчыннай вайны. Тут, на ўскрайку горада, у ліпені 1941 года трымалі абарону байцы 388-га стралковага палка 172-й стралковай дывізіі і магілёўскія апалчэнцы, якія толькі за адзін дзень 12 ліпеня знішчылі 39 фашысцкіх танкаў. Пра подзвіг магіляўчан стала вядома ўсяму свету дзякуючы ваеннаму карэспандэнту і вядомаму пісьменніку Канстанціну Сіманаву.

Сёння да Буйніцкага поля падступілі жылыя кварталы горада, а пра мінулае нагадваюць гарматы і танкі часоў вайны, а таксама капліца ў памяць аб загінуўшых.

Госці з Мінска ўсклалі кветкі да мемарыяла і памятнага знака ў гонар Канстанціна Сіманова, прах якога па яго завяшчання быў развеяны над Буйніцкім полем.

І зноў сустрэча з мастацтвам у музеі В.Бялыніцкага-Бірулі — народнага мастака Беларусі і Расіі. Яго жыццё і творчасць цесна звязаны з Беларуссю, якой ён прысвяціў вялікую колькасць паэтычных палотнаў.

Пацвярджэннем таго, што Магілёўшчына — зямля талентаў, было і знаёмства з мастацкай карцінай галерэяй імя П.Масленікава. Гэта зусім "маладая" галерэя створана дзякуючы высокаграмадзянскаму ўчынку ўраджэнца Магілёўшчыны, народнага мастака Беларусі Паўла Масленікава. Пасля правядзення сваёй выставы ў Магілёве ў 1994 годзе ён падарыў гораду 125 уласных прац.

Тэатральнае жыццё Магілёва пачалося ў XVII стагоддзі. У розныя часы тэатры існавалі пры езуіцкім калегіуме, пры архіепіскапе С.Богусы-Сестранцэвічы, дзейнічалі тэатральныя трупы Я.Шыманскага, Я.Хелмікоўскага і іншых. А калі ў 1886—1888 гадах быў пабудаваны пастаянны тэатр, Магілёў наведвалі драматычныя і оперныя трупы з Масквы і Пецярбурга. Сваё мастацтва дэманстравалі і мясцовыя артысты. У паслярэвалюцыйны час тэатр то працаваў, то закрываўся. Сапраўднае адраджэнне адбылося ў 1954 годзе. З гэтага часу тэатр працуе пастаянна. А пасля заканчэння рэстаўрацыі старога будынка тэатр увогуле стаў сапраўдным культурным цэнтрам Магілёва.

Безумоўна, ёсць і праблемы. Складанае эканамічнае становішча краіны адбіваецца і на тэатры.

Пра магчымыя шляхі вырашэння праблем і распавядаў дэпутатам дырэктар тэатра Андрэй Новікаў, які адзначыў, што новы закон аб культуры павінен даць кіраўнікам адпаведных устаноў больш самастойнасці ў вырашэнні эканамічных пытанняў. Гэта гутарка стала пачаткам абмеркавання праекта закона, якое працягвалася ў памяшканні педагагічнага факультэта Беларускай акадэміі музыкі. Тут сабраліся самыя зацікаўленыя ў новым законе асобы — работнікі ўстаноў культуры з усёй Магілёўскай вобласці. Выступленні і спрэчкі былі гарачыя. Старшыня Камісіі па культуры Ігар Катляроў і намеснік міністра культуры Беларусі Уладзімір Рылатка ледзь паспявалі занатоўваць заўвагі і прапановы. Увогуле ж адбыўся змястоўны абмен думкамі пра будучы закон, пра што і гаварыў у заключэнне Ігар Катляроў.

Стварэнню такой добразычлівай атмасферы садзейнічаў і невялікі канцэрт аркестра народных інструментаў Магілёўскага філіяла Акадэміі музыкі, выканаўчае майстэрства якога кранула ўдзельнікаў нарады, а дэпутат парламента, намеснік старшыні камісіі Наталля Аўдзеева нават выступіла ў ролі салісткі. Так што заканадаўчай справай займаюцца не выпадковыя людзі, і ёсць надзея, што новая рэдакцыя Закона аб культуры створыць неабходныя ўмовы для яе развіцця.

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: дэпутаты ў краязнаўчым музеі; мемарыял на Буйніцкім полі; спявае дэпутат Наталля Аўдзеева; Магілёўскі абласны драматычны тэатр.

Фота аўтара.

дыпкур'ер

КАНФЕРЭНЦЫЯ Ў МЕКСІЦЫ

У Мантэрэзі (Мексіка) прайшла Міжнародная канферэнцыя па фінансаванні развіцця, якая стала першым буйным міжнародным эканамічным форумам, дзе разглядаецца ход выканання абавязкаў, што акрэслены ў Дэкларацыі тысячагоддзя ААН.

Дыскусію ў рамках пленарных пасяджэнняў канферэнцыі на вышэйшым узроўні адкрылі Прэзідэнт Мексікі Вісэнтэ Фокс Кесада, Генеральны сакратар ААН Кофі Анан і Старшыня 56-й сесіі Генеральнай асамблеі ААН Хан Сын Су.

У выступленнях кіраўнікоў Міжнароднага валютнага фонду, Сусветнага банка, Сусветнай гандлёвай арганізацыі была пацверджана прыхільнасць гэтых арганізацый да палажэнняў прадстаў-

ленага заключнага дакумента — Мантэрэйскага кансенсусу.

У выступленнях прадстаўнікоў дэлегацыі падкрэслівалася, што пашырэнне маштабаў беднасці ў свеце небяспечнае сур'ёзнымі вынікамі не толькі для беднай, але і багатай часткі насельніцтва планеты, паколькі вядзе да дэградацыі навакольнага асяроддзя, распаўсюджвання небяспечных інфекцыйных захворванняў, да ўзброеных канфліктаў і садзейнічае тэрарызму.

КАНСУЛЬТАЦЫІ АБ КАЛЕКТЫЎНАЙ БЯСПЕЦЫ

13—14 мая 2002 года ў Маскве адбудзецца сесія Савета калектыўнай бяспекі дзяржаў — удзельніц Дагавора аб калектыўнай бяспецы ад 15 мая 1992 года. Сесія Савета калектыўнай бяспекі прысвечана 10-годдзю ДКБ.

У ходзе падрыхтоўкі да сесіі Савета калектыўнай бяспекі ў Ерване адбыліся кансультацыйныя прадстаўнікоў знешнепалітычных і абаронных ведамстваў і сакратарыятаў саветаў бяспекі дзяржаў ДКБ.

На кансультацыях абмеркаваны ход падрыхтоўкі праектаў дакументаў аб кансультацыйных органах ДКБ (новыя рэдакцыі палажэння аб Савеце міністраў замежных спраў, Савеце міністраў абароны, Камітэце сакратароў саветаў бяспекі), аб рэалізацыі

рашэнняў ваенна-палітычнай складаючай ДКБ і некаторыя арганізацыйныя праблемы. Абмеркавана пытанне аб магчымым стварэнні рэгіянальнай міжнароднай арганізацыі — Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы (пытанне аб статусе ДКБ).

Ад Рэспублікі Беларусь у кансультацыях прынялі ўдзел начальнік аддзела міжнароднай бяспекі Міністэрства замежных спраў Аляксандр Байчароў і памочнік міністра абароны па пытаннях бяспекі Сяргей Булыгін.

ПАСЯДЖЭННЕ ІНТЭГРАЦЫЙНАГА КАМІТЭТА ЕўРАЭЭС

У Маскве адбылося 4-е пасяджэнне Інтэграцыйнага камітэта Еўразійскай эканамічнай супольнасці. Дэлегацыю Беларусі на згаданым пасяджэнні ўзначальваў намеснік прэм'ер-міністра Андрэй Кабякоў.

На пасяджэнні разгледжаны шэраг пытанняў сацыяльна-эканамічнага і прававога супрацоўніцтва ў рамках ЕўРАЭЭС, у прыватнасці, фарміраванне адзінай пазіцыі дзяржаў — членаў ЕўРАЭЭС па ўзаемадзеянні з Сусветнай гандлёвай арганізацыяй.

Акрамя таго, на пасяджэнні Інтэграцыйнага камітэта разгледжаны праекты міжнародных пагадненняў у рамках ЕўРАЭЭС, сярод якіх праект Пагаднення аб сумеснай гандлёвай наменклатуры знешнеэканамічнай дзейнасці і аб

супрацоўніцтве ў распаўсюджванні масавай інфармацыі дзяржаў — членаў ЕўРАЭЭС. Абмеркаваны таксама праекты Палажэння аб умовах і парадку прыёму дзяржаў у члены Еўразійскай эканамічнай супольнасці і Тыповага палажэння аб дапаможных органах ЕўРАЭЭС.

У сувязі са зваротам Рэспублікі Малдова разгледжана пытанне аб наданні ёй статусу назіральніка пры Еўразійскай эканамічнай супольнасці.

Прэс-служба МЗС.

гастролі

БЕЛАРУСЫ Ў ПАРЫЖЫ

Падобнага яшчэ не бывала: з 15 красавіка ў Парыжы праходзіў Тыдзень культуры Рэспублікі Беларусь. Ідэя гэтага мерапрыемства і запрашэнне да ўдзелу ў ім зыходзілі ад вядомага куцюр'е і мецэната П'ера Кардэна.

У Парыж з Мінска адправіліся 43 чалавекі. У саставе дэлегацыі ансамбль салістаў Белдзяржфілармоніі "Класік-авангард" пад кіраўніцтвам Уладзіміра Байдана, частка групы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, салісты Беларускай оперы Таццяна Трацяцкі, Сяргей Франкоўскі і Уладзімір Пятроў, вядомы цымбаліст, лаўрэат многіх міжнародных конкурсаў Міхаіл Лявончык.

Праграма Тыдня культуры Беларусі складалася з трох частак і была падобна так, каб максімальна паказаць увесь спектр сучаснага мастацтва нашай краіны. Французскаму гле-

дачу прапанавалі амаль двухгадзінны канцэрт "Настрой вясны. Класіка і авангард", у якім прагучалі беларуская, руская, французская музыка — ад старадаўняй, запісанай калісцы ў "Полацкім сшытку", да сучаснай. Тэатралы пазнаёміліся са спектаклем коласаўцаў "Шагал, Шагал...", які атрымаў прызнанне ў Еўропе, у пастаноўцы рэжысёра Віталія Баркоўскага. Мастацкая выстава з фондаў Музея сучаснага мастацтва прадставіла 72 працы — жывапіс, графіка, скульптура — больш за 60 аўтараў розных пакаленняў.

Алег ЛЯХ.

Вядомы беларускі паэт, празаік, публіцыст Сяргей Панізьнік хутка адзначыць 60-гадовы юбілей. Письменнік з'яўляецца старшынёй таварыства "Беларусь-Латвія", намеснікам кіраўніка таварыства "Беларусь-Чэхія". Напярэдадні круглай даты Сяргей Сцяпанавіч даў інтэрв'ю карэспандэнту газеты Алясю Мяснікову, а таксама пакінуў нізку сваіх апошніх вершаў.

Сяргей ПАНІЗЬНИК:

«НЕЛЬГА ЗВОЗІЦЬ БЕЛАРУСЬ У СТАЛІЦУ...»

— Сяргей Сцяпанавіч, на пачатку размовы скажыце колькі слоў пра сябе...

— Дзякуй... Нарадзіўся я ў траўні 1942 года ў вёсцы Бабышкі Міёрскага раёна Віцебскай вобласці ў сялянскай сям'і. У 1962-м скончыў Магілёўскае медыцынскае вучылішча. Пасля заканчэння факультэта журналістыкі Львоўскага вышэйшага ваенна-палітычнага вучылішча працаваў ваенным журналістам. З гэтага моманту — заканчэння згаданай установы ў 1967 годзе — і пачаліся мае, так бы мовіць, прыгоды.

— Цікава, якія?

— Перад экзаменамі ў Львоўскім вучылішчы я атрымаў з Мінска сваю першую кніжку "Кастры Купалля". Падарыў сябрам, здаецца, і выкладчыкам. А ў кніжцы быў змешчаны мой фотаздымак, дзе я не ў мундзіры, а ў кашулі-вышыванцы. Вось і "засвяціла" размеркаванне ажно ў чыгуначнай войскай Чыты. А тады лічылася: калі трапіў у гэты род войскаў, лічы, на ўсё жыццё. Я быў вымушаны звярнуцца да Максіма Танка, і літаральна напярэдадні размеркавання прыйшоў ліст з Мінска. Да гэтага часу ўдзячны Яўгену Іванавічу: дзякуючы яму, я трапіў служыць ва Уручча пад Мінскам. Праз некаторы час мяне накіравалі служыць у Чэхаславакію — у Цэнтральную групу войск, за 30 кіламетраў ад Прагі.

— Згадайце больш падрабязна пра той перыяд свайго жыцця.

— Дзякуй Богу, трапіў у краіну славянскую. Да прыезду туды ўжо ведаў, што ў Чэхіі жыве наш славуці спявак Міхась Забэйда-Суміцкі (мы з ім пералісаліся, калі я яшчэ вучыўся ў Львове). Таму служба — службай, але я меў магчымасць кожны выходны трапляць у Прагу. Ведаў і прафесара Вацлава Жыдліцкага; ужо ў Празе пазнаёміўся з Мілаславам Зімам. Таму ўсе выходныя сталі для мяне як бы Празкім універсітэтам, бо там у бібліятэках меліся багатыя скарбы, да таго ж Забэйда-Суміцкі дазволіў перапісаць ягоныя архівы.

Там жа, у Чэхіі, дакрануўся і да новай маёй дзейнасці — перакладчыцкай. Да братаў-славян з Усходу чэхі, як вядома, заўсёды ставіліся прыязна, але пасля сумных падзей пражскага канфлікту глядзелі на савецкіх салдат як на акупантаў. Таму я вырашыў неяк апраўдаць сваё знаходжанне ў Чэхіі: пачаў перакладаць мясцовых письменнікаў. Напачатку мне дапамагалі кнігамі, падрадоўнікамі — пакуль я з большага не вывучыў чэшскую мову. Але для мяне, выхаванага на традыцыйных формах вершаскладання, перакладаць з чэшскай было цяжкавата, бо пазіцыя Чэхіі — ўскладнёная. Затым я даведаўся, што некаторыя чэшскія письменнікі былі сябрамі Янкі Купалы, пісалі пра яго з вялікай

цеплынёю. Гэта яшчэ больш натхніла: захацелася, каб чэшская пазіцыя загучала на мове Купалы. Напрыклад, быў выпадак, калі ў нашу групу войск у мястэчку Мілавіцэ над Лабай прыехалі чэшскія письменнікі. Я прачытаў верш іхняга паэта па-беларуску, і раптам пасля вечарыны да мяне падыходзіць знакаміты празаік Вацлаў Капліцкі і кажа: "А я ведаў вашага Купалу!" Мы потым сустрэліся, паразмаўлялі.

Словам, дзе б я ні быў — у Львове, Вільні ці Празе, — заўсёды шукаў кропкі судакранання культуры: Беларусі і той краіны, дзе знаходзіўся. Адназначна, і маё сэрца ўзбагачалася.

— Сяргей Сцяпанавіч, як ставіліся да Міхасы Забэйды-Суміцкага ў Празе?

— О-о, я на сабе адчуў, як яго там паважалі! Забэйда-Суміцкі быў у Празе незаменимым чалавечкам. Колькі ў яго было вучняў! Яны прыходзілі да Міхаіла Іванавіча нават у выходныя. Наш вялікі спявак у Празе быў як сапраўдная кансерваторыя: гадаваў чэшскія кадры... Таму мне вельмі тады захацелася, каб пра Міхася Забэйду-Суміцкага ведалі на Бацькаўшчыне: які ён заслужаны чалавек — наш зямляк, што жыве ў Празе.

— І як ваша служба ў Чэхаславакіі скончылася?

— Доўжылася яна чатыры гады і завяршылася калі не трагічна, то сумна. Зноў давалося звярнуцца ў Саюз письменнікаў, каб там паспрыялі маёй далейшай службе на Радзіме, бо мяне хацелі накіраваць некуды ў Забайкалле. Удалося: зноўку трапіў, дзякуй Богу і людзям, на Беларусь, у вайсковую частку ва Уруччы. Ды пачаліся розныя непрыемнасці: чаму, маўляў, сустракаўся з Забэйдам-Суміцкім, пісаў пра яго? Урэшце рэшт быў выключаны з партыі, звольнены з арміі.

— Якія адносіны ў час гэтых калізій склаліся з Саюзам письменнікаў?

— Адно заставалася, што не быў выключаны з письменніцкай арганізацыі. Тады ўстанову ўзначальваў Іван Шамякін, і я вельмі ўдзячны Івану Пятровічу за падтрымку.

Пасля ж звальнення з войска знайшоў свой дыплом фельчара, сябар дапамог уладкавацца ў траўмабрыгаду на станцыю "Хуткай дапамогі". Іншай работы тады знайсці было немагчыма.

— Сяргей Сцяпанавіч, вы аўтар 15 кніжак, большасць з якіх — паэтычныя. Прыхільнікі пазіі на Беларусі з ім знаёмыя, а суайчыннікі за межамі Бацькаўшчыны здолеюць вас пазнаць хоць бы па гэтай прапанаванай нізцы вершаў... Пагаворым пра вашу грамадскую дзейнасць. Праца старшынёй таварыства "Беларусь-Латвія" і намеснікам кіраўніка таварыства "Беларусь-Чэхія", безумоўна ж, патрабуе нямала і часу, і высілкаў.

Раскажыце, калі ласка, як гэтыя арганізацыі ствараліся, што найбольш адметнага зроблена дзеля ўмацавання дружбы паміж нашымі народамі?..

— Напачатку ўдалося стварыць сябрыню "Беларусь — Чэхаславакія імя Міхасы Забэйды-Суміцкага" пры Скарынаўскім цэнтры. Пачалі працаваць: наладжвалі розныя культурныя праграмы (скажам, па перакладчыцкай дзейнасці), юбілей, угодкі. Я нават спрабаваў стварыць карту мясцін беларускай прысутнасці ў Празе, Чэхіі ўвогуле... Потым, ужо пры Доме дружбы, сябрыня набыла статус таварыства. Калі ж пры Доме дружбы таварыствы пачалі стварацца больш хуткімі тэмпамі, мне прапанавалі наладзіць сувязі з Латвіяй, узначалі арганізацыю, тым больш, што я на сумежжы нарадзіўся. Ды й усё мае родзічы звязаны з гэтай краінай. Некалі бабуля ў тагачасным Петраградзе выйшла замуж за латыша, прыехала ў Рыгу. Урэшце рэшт і бацькі туды перабраўся; зараз там жыве мая сястра, яна грамадзянка Латвіі, выдатна ведае латышскую мову і культуру. Калі на Беларусі ў серыі "Скарбы сусветнай літаратуры" выдаецца "Мастацкая літаратура" выпускала кнігу Яніса Райніса "Выбранае", сястра была аўтарам падрадоўнікаў... Вось такая ў мяне сувязь з Латвіяй.

Наведваючы гэтую краіну, працуючы ў яе архівах, даведаўся, які быў чалавек Яніс Райніс. Дзякуючы ягонай падтрымцы, апыкунству, дабрадзейнасці, там былі ўтвораны таварыства "Бацькаўшчына", Беларускі аддзел пры Міністэрстве асветы Латвіі, выдавецтва (выходзілі часопісы, газеты), два тэатры. Іншымі словамі, беларусы ў Латвіі мелі, так бы мовіць, культурна-нацыянальную аўтаномію — іх там жыло каля 70 тысяч! Таму я — у знак пашаны, падзякі — не мог не перакладаць геніяльнага латышскага паэта.

Зараз я падрыхтаваў кніжку "Крывіцкія руны". Яе выпуск мяркуецца ўжо сёлета ў выдавецтве "Беларускі кнігазбор" пад рубрыкай "Беларускія письменнікі Латвіі". Мы ж, да прыкладу, пра Вільню ведаем фактычна ўсё. А пра Латвію, менавіта латгалскую зямлю, — замала: і не толькі пра літаратараў, але і дзеляча ўвогуле.

Таму работа на пасадзе старшыні Рады таварыства "Беларусь-Латвія" заключаецца далёка не толькі ў тым, каб правесці ў Доме дружбы вечарыну, скажам, "Райніс — Купала". У нашых народаў шмат чаго супольнага: у песнях, арнаменты, нават у характарах. На Беларусі трэба як мага болей ведаць пра Латвію і наадварот. Тыя ж Райніс і Купала некалі сустракаліся, у Віцебску пахавана маці латышскага паэта. Я зноў жа зрабіў карту прысутнасці беларусаў, але ўжо ў Латвіі.

Напрыклад, Янка Маўр нарадзіўся ў Лібава, Вацлаў Ластоўскі ў Рызе чытаў лекцыі для беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі і настаўнікаў, Янка Купала быў у Юрмале... Неабходна, каб беларусы, наведваючы паўночную краіну-суседку, ведалі, дзе бывалі нашы славуці суайчыннікі. Мы ж ад усяго гэтага больш узбагацімся! Я ўжо не кажу пра нашу з латышамі тысячагадовую сумесную гісторыю...

— Не маглі б вы правесці паралель перакладчыцкай справы ў Латвіі і на Беларусі?

— Параўнанне для нас не з вясёлых. Напрыклад, у Саюзе письменнікаў Латвіі маецца штатная адзінка: чалавек, які адказвае за сувязі з літаратурамі свету.

А што ў нас? Чаму мы згубілі перакладчыкаў у той жа Латвіі? Нагадаем Талрыда Руліса. Ён пераклаў каля 15 кніг нашых класікаў: Бядулю, Гарэцкага, Караткевіча, усіх сучасных. А цяпер працуе на Літву, Польшчу.

Даходзіць да трагізму! Вучоная Мірдза Абала зрабіла латышска-беларускі і беларуска-латышскі слоўнік у 2-х тамах. І што вы думаеце: у нас хто-небудзь заахвоціўся яго выдаць? Не! А яна ж гэтай працай толькі й жыла. Без памяці ўлюбёная ў Беларусь праз Скарыну, Караткевіча, Барадуліна, Мірдза Абала марыла: маўляў, які я падарунак зраблю сваім сябрам-беларусам!..

— Сяргей Сцяпанавіч, апошняе пытанне: скажыце колькі слоў пра краязнаўчы музей, заснаваны вамі ў Верхнядзвінскім і Міёрскім раёнах на Віцебшчыне...

— Вось ужо 23 гады ў Верхнядзвінскім раёне ў вёсцы Цінкаўцы існуе музей, які зараз мае статус гісторыка-этнаграфічнага. Размясціўся ён у хатцы спачыўшай бабкі Параскі. У музеі ўсе матэрыялы мясцовыя: ёсць, скажам, паштовыя карткі пра Дзвіну... У Міёрскім жа раёне, у Лявонпалі, музей радзімазнаўства створаны тры гады таму: тут, да прыкладу, маюцца дакументы 100-гадовай даўніны.

Ды не абыходзіцца без складанасцей і з музеямі. Я напісаў паперу ў Міёрскі райвыканкам, каб ён прыняў музей у падарунак. Аказалася, нельга. Чаму? Таму што патрэбны чалавек з зарплатай, які б яго даглядаў.

Атрымліваецца нейкі парадокс: мясцовыя ўлады штатную адзінку "вартуніка" ўтрымліваць не могуць, а кажучы: бярыце экспанаты, едзьце ў Міёры, там вам дадуць пакойчык у будынку, які ахоўваецца. Я ж пытаю: а калону ў гонар Канстытуцыі 3 мая 1791 года каля Лявонпаля таксама адвезці?! Усміхаюцца... А чаму б не ўключыць Лявонпаль у "залатое кальцо" раёна?

Я разумею, можна экспанаты музеяў адвезці нават у Мінск. Але... навошта гэта рабіць — звозіць Беларусь у сталіцу?!

Сяргей ПАНІЗЬНИК

СУАЙЧЫННИКАМ У ВЫРАІ

На песню — старажытную
раскошу —
злятаюцца не толькі сэрцы — здані...
Аж млее жораў: ён Айчыну-ношу
узвальвае на крылы пры расстанні.
Яго ў далёкім выраі пазнаюць:
курлыкае зусім па-беларуску.
Фальклор не наледзь. Песня —
гэта налюды:
паможа і халоднаму этруску.
Хай журавель з эміграцыйным
стажам
зноў нагадае і бацькам, і дзецям,
што песня — нашай
Бацькаўшчыны пражэ:
гучыць — і ткуцца гнёзды на планеце,
а не — парвуцца
фібры, сьвідзе стража
пад ветразі
з чужога
самаквецца.

АСАБЛІВАСЦІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАХАННЯ

Ларану Груэлю, паэту з Парыжа.

Вершы ўкладзены ў кнігу "Каскад".
Я гартаю лірычныя стосы...
Перакладзі магу неўпапад:
маю іншыя рыфмы і кросы.

Вінаваты цярозы ўзростаў?
У каханні няма адрасатаў?
Эх, Ларан... Я шчыбу наўпрост —
ўсё далей ад Версальскіх прысадаў.

Лес Булонскі — у сне, ў чужыне:
з Белаежы ніяк не дабрацца.
У бастыльнай лясной старане
апастылела мне цалавацца.

Свет жыве ў сексуальнай смале.
А Каханне — дзяржаве належыць!
Мне ў чырвоным віне на стале
адцвілі дзве палоскі відзежы...

Не кладуцца ў любішчаў каскад
беларускія нашы аковы:
Як любіць несумоўна, мой брат,
з-пад парыжскай шчаслівай падковы?

Гаварыць на сугуччах зямлі
адрасаты мае не схацелі...
О Груэлю! А твае каралі
па-французску гулі і ў пасцелі.

ЧАТЫРЫ СЯСТРЫ БЕЛАРУСА

З Вераю ідзе Надзея,
а Любоў — за імі ўслед.
Звон душы не халадзе:
захінаюся ў сусвет.

Абмінаю сцюжу ветра.
Назапашваю цяпло.
Сумняваюся — і Вера
мне дае сваё крыло.

З ім узношуся над буднем
і не падаю ў быллі.
Веру, што не будзе кутнім
на зямлі маё жыллі.

Не зняверу я дзяржаву, —
абнадзеюся сзаваць
трох сваіх сясцёр на лаву...
А Любоў пакліча Славу —
Беларусь каранавецца.

ШІТЭТ ШІТЭТАЎ

Як Дзед Мароз, праз ляды
ішоў і не тужыў.
Прыдумку на Каляды
з эпітэтаў злажыў.
І хоць я сам — ЭСПэ,
ўсё тут — пра зРБэ.

Лясістая і снежная.
Імкліва-цэнтрабелая.
Бяз'ядзерна-нейтральная.
Стваральна-разбуральная.
Этнічна-спецыфічная.
Спагадная і зычная.
Рэальная. Змагарная.
Культурна-затраўная.
Залётная. Амурная.
Сваім святлом — астральная.
Крыжом сваім — сакральная...

Прадоўжыць? Не бяруся.
Пра мацярык, народ
хто знае больш — скаруся
і глобус Беларусі
прышлю на Новы год.

СЯДМІЦА

...Сядміца — тыдзень, сем дзён, сямідзёнка. Слова са слоўніка Уладзіміра Даля з такім простым сэнсам для нас. Сутнасць: жыццё ў яго штодзённым выніку. (Ці ёсць чым апраўдацца добрым перад Богам і перад людзьмі? Вядома ж, ёсць).

Сядміца — гэта добрае сэрца наша. Добрыя вочы і справы... Аб'яднанне ўсіх у ісціне...

ДВАЦЦАЦЬ ЧАТЫРЫ ВОКНЫ ў ХРАМЕ

Мала хто ведае, што на самым ўскрайку Мінска, у Сухараве, ёсць храм, у якім... цэлых дваццаць чатыры вокны. На самай справе, гэта проста чыгуначны вагончык, прыстасаваны пад храм. Прыгожы маленькі бляшаны купалок, невялікі драўляны прытвор і "тэрыторыя храма ў імя Архістраціга Божага Міхаіла". У храме ўжо больш за год праводзіцца служба...

У праваслаўных так прынята, што будаўніцтва храма пачынаецца са звычайнага тэнта — абы дах над галавой. Але ў Сухараве ўсё пачалося з вагончыка.

З Гомеля прыслалі спісаны вагон. Ён трапіў у рукі веруючых з праваслаўнай абшчыны Архістраціга Міхаіла, якія прыстасавалі яго пад праваслаўную царкву.

СТАРЫ ВАГОН І ПРАВАСЛАўНЫ ХРАМ...

Такі наш час. Усе мы едем у адным цягніку (вельмі хуткім), жыццё ляціць, дом наш не тут, не на зямлі. А што зберагаем, захоўваем у гэтым доме, у душы?..

Людзі з Сухарава радаваліся, што будзе дзе прычасціцца і памаліцца, адпеч нябожчыка і пахрысціць дзіця. А зрабілі храм некалькі чалавек сваімі рукамі і кемлівасцю. Адзін з іх, памочнік настояцеля Аляксандр Несцярчук, мой стары сябар, вельмі спагадлівы чалавек, раскажаў, як напачатку "выдзіралі" з вагончыка жалеза, потым фарбавалі, паціху дабіваючыся блага колеру, затым узводзілі алтар, прастол, ахвярнік, збіралі неабходныя рэчы, іконы...

— Пад намі на глыбіні прыкладна дзесяць метраў знаходзіцца чатырохметровая падушка з торфу, — раскажае Несцярчук. — Гэта стварае значныя складанасці пры будаўніцтве вялікага храма. Як храм "саджаць" на тарфяныя пласты? Якія патрэбны палі? Можа, лягчэй выняць торф? Галоўны архітэктар горада Аляксандр Чадовіч і Мітрапаліт Філарэт разам усё агле-

дзелі: аднакупальны кананічны строгі храм дзевяці анельскіх чыноў будзе пабудаваны.

— Хто ж будзе? Гасподзь сам будзе храм з дапамогай людзей, — растлумачыў настояцель, прыходскі бацюшка Ігар Галакоў. Пра тое ж разважаў не так даўно на сустрэчы з журналістамі і Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі.

— Духоўны рост нашай паствы наяве. Калі наведваю прыходы, адчуваю радасныя пачуцці ад сустрэч з людзьмі, нідзе не бачу непрыязнасці. Адбываецца аздаўленне. Можа яно не так прыкметна, але народ дабіваецца поспеху.

— І хто, вы думаеце, прыносіў іконы ў храм? — працягваў Аляксандр Несцярчук. — Пенсіянерка Валянціна Мязенка купляла на сваю пенсію: эканоміць — і нясе вялікую ікону... Дарылі і іншыя — асвятчаныя ў Віфлееме ікону Нараджэння Хрыстова падарыў святы айцец Георгій Дзічкоўскі. Жыве ён у Сухараве. І бацька яго, Геннадзь Дзічкоўскі, благачынны Мінскай епархіі, таксама падтрымлівае нас.

Бацюшка Ігар Галакоў вучыцца ў семінары на трэцім курсе, а да служэння ў царкве быў ваенным: служыў і на Байкануры, і на Чукотцы, і пад Ленінградом...

— Спавадаю і прычасчаю і дома, — раскажаў бацюшка. — Бывае, хворыя (асабліва ракавыя) пасля прычасчэння лягчэй адыходзяць у іншы свет. Здраецца, чалавеку ў такім стане складана дапамагчы пераасэнсаваць жыццё, але ўсё роўна стараюся пераканаць, прывесці прыклад з жыцця Госпада, даць хаця б малітвеннік у рукі... Цяпер якраз працоўваецца ў Беларусі закон аб рэлігіі. Яго вельмі бурна абмяркоўваюць ва ўсіх канфесіях. Гэта і зразумела, бо так ці інакш (усё ідзе да таго) багаслоўскі ўрок павінен прыйсці ў школу да дзяцей, у каледжы да падлеткаў, у ВНУ да моладзі.

Беларуская праваслаўная царква ў 1978 годзе, калі я пры-

ехаў у Мінск, мела толькі адну епархію і 360 прыходаў. Цяпер дзесяць епархій і 1 200 прыходаў. У нас быў у той час адзін Жыровіцкі манастыр, які развіўся і даў нам васемнаццаць жаночых і мужчынскіх манастыроў, прыцягальных духоўных цэнтраў і месцаў для паломніцтва. Манаская ж традыцыя была знішчана ў Беларусі. Цяпер аднаўляецца.

ВЕЧНАЯ ВЕРА І ІСЦІНА

Працаваць над сабою, духоўна расці, вучыцца цяргпенню і пакорлівасці не так проста.

— Як не пакрыўдзіць чалавек? Вось пра што я пастаянна думаю, — разважае айцец Ігар Галакоў, — як быць строгім, але не грубым. Бо чалавек ідзе ў храм, калі ў яго бяда, смутак, туга... Іншы раз не ведаючы, куды дзецца, да каго звярнуцца. Вось тут неабходная канкрэтная духоўная парада. У такіх выпадках я тлумачу, што вышэй за споведзь і прычасчэнне няма нічога. Не пакідайце малітву, не пакідайце посту. Пост без малітвы — звычайная дыета...

— Гэта значыць галадоўка?..

— Так. Пост — гэта падзвіг духоўны, па сілах і сумленні даецца нам зверху. Хворыя і слабыя могуць есці ўсё. Галоўнае — рабіцца дабрэйшымі.

— І да сябе таксама?

— Не забываць Бога. Не забяўляцца ці хаця б не глядзець непрыстойнае па тэлебачанні.

Бацюшка за гады свайго служэння многаму навучыўся, вырас. Яму няпроста было стаць свяшчэннікам. Нават у сям'і хапала праблем. Матушка Феадосія — з каталіцкай сям'і. Але, дзякуй Богу, знайшлі кампраміс, яна прыслугоўвае зараз у храме, шаснаццацігадовая дачка Аляксандра вядзе нядзельную школу, якая размяшчаецца тут жа, у вагончыку, — у храме, а дзесяцігадовы сын Паўлік ужо спрытна прыслугоўвае ў алтары.

— Дзяцей трэба прывучаць да працы, вучыць малітве... Яны наша апора.

— Як жа вучыць?

— Прыкладам сваім... У царкве не пакрычыш. Калі бачу ў царкве новыя твары, стараюся паўтарыць самыя простыя ісціны: як падрыхтавацца да споведзі, напрыклад...

Бацюшка Ігар быў вельмі спакойны. Ён упэўнены: храм пабудуецца. Непакоіць толькі адно: насупраць вагончыка-храма — піўны ларок. Хадзіў нават да тых прадпрыемстваў, прасіў пераехаць. Але яны растлумачылі, што ўклалі свае сродкі, правялі камунікацыі...

А як жа храм? Як быць, калі побач выпіваюць, веселяцца... Прасілі і ва ўлады дапамагчы перанесці ларок — не атрымалася.

Выйшаў неяк бацюшка да Крыжа, пад якім размясціліся людзі, як на лузе ці ў лесе:

— Вы ж селі ля Крыжа...

Людзі здзівіліся:

— А мы і не бачылі...

— Крыж жа — шэсць метраў вышыняю... Не, яшчэ раз паўтару: не я, бацюшка, будую храм. Храм будзе сам Гасподзь з дапамогай людзей. Трэба многае яшчэ ўсвядоміць, тады і пабудуем...

Вольга ЯГОРОВА.

На здымку храм у Сухараве.

Фота Дзмітрыя ГРЫЦЭНКІ.

МІЛАСЭРНАСЦЬ

ШТО АДДАЎ, ТОЕ ТВАЁ

Шмат цудоўных людзей на зямлі. Кажучы гэтыя словы, маю на ўвазе і настояцеля касцёла ў вёсцы Дзярэчын Зэльвенскага раёна Юзафа Файлера і яго брата, які працуе ў Германіі.

Менавіта дзякуючы ім, амаль тысяча вяскоўцаў не толькі Зэльвенскага, але і суседніх Слонімскага і Мастоўскага раёнаў атрымалі бясплатна веласпеды нямецкай вытворчасці. Частка з іх дасталася вучням, якім далёка дабірацца да школы. Юзаф Файлер добрасумленна арганізаваў раздачу веласпедаў, атрымаўшы іх ад брата, які працуе на іх зборцы ў Германіі.

— Мы з братам хочам атрымаць самую лепшую, самую вялікую асалоду, якая даецца людзям у жыцці, — гаворыць Юзаф Файлер.

ПАСЛЯСЛОЎЕ

ТУТ НЕ КАЖУЦЬ «ПАМЁР»

У аздарэўленча-спартыўным комплексе "Раўбічы" прайшла II Міжнародная канферэнцыя "Паліатыўная медыцына для ўсіх", у якой прымалі ўдзел Міністэрства аховы здароўя Беларусі, "Беларускі дзіцячы хоспіс", швейцарская арганізацыя "Урачы ў абарону навакольнага асяроддзя", прадстаўнікі медыцынскіх службаў Расіі, Літвы, Балгарыі, Праваслаўнай царквы.

Што такое паліатыў? У перакладзе з лацінскай мовы pallium значыць абалонка, пакрыццё, прытулак. Менавіта паліатыўная медыцына робіць хоспіс унікальнай мадэллю, калі клопат накіраваны і на хворага, і яго сям'ю. Усё гэта забяспечваецца працай каманды прафесіяналаў і спецыяльна падрыхтаваных добраахвотнікаў. Шмат валанцёраў — неад'емная частка хоспіса.

Рак — гэта ў першую чаргу фізічныя пакуты. Урач-анкалаг з Бараўлян Святлана Пятровіч прывяла наступныя лічбы: каля 70 працэнтаў дзяцей, хворых на рак, выжывае на працягу пяці гадоў. І гэта лічыцца добрым вынікам. Але штогод у Беларусі ад анкалагічных захворванняў памірае да 50 дзяцей.

І калі ўжо дзіцяці становіцца зусім цяжка, з дазволу бацькоў

яго накіроўваюць у "Беларускі дзіцячы хоспіс".

На канферэнцыі прысутнічаў таксама прадстаўнік Праваслаўнай царквы Рыгор Даўгяла. Ён перадаў прывітанне яе ўдзельнікам ад Мітрапаліта Філарэта і выказаў адабрэнне, што Царква, дзяржаўныя арганізацыі і структуры плённа супрацоўнічаюць дзеля дапамогі хворым і становяцца сапраўднымі партнёрамі ў вырашэнні агульнай праблемы.

У "Беларускім дзіцячым хоспісе" ніколі не гавораць "памёр", тут кажуць "адышоў". Адышоў у іншы свет. Чыстая дзіцячая душа трапляе ў рай, а нам застаецца маліцца за яе, за тых, хто яшчэ жывы, і, безумоўна, за тых, для каго дапамога хворым дзецям складае сэнс жыцця.

Кацярына СЫСУН.

здэрэнні

АБРАЗЫ ВЕРНУТЫ ў ХРАМ

У невялікім ляску недалёка ад вёскі Ольгаўцы знаходзяцца могілкі і капліца.

Сюды, на ўскраіну Лідскага раёна, панадзіліся злодзеі.

Першы раз укралі тры іконы, другі — яшчэ тры абразы, потым — два падсвечнікі. Большасць з гэтых рэчаў мае гістарычную

каштоўнасць: яны зроблены яшчэ ў XIX стагоддзі. Аператыўная група на чале з Аляксеем Галко ня мала папрацавала, каб выкрыць злачынцаў. Імі аказаліся два лайдакі: адзін з горада, другі вясковец. Рэліквіі вернуты капліцы, а маладыя варвары хутка паўстануць перад судом.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

ВЫСТАВА, ЯКУЮ ВЫРАТАВАЛІ

Тэматычная выстава "Праваслаўны календар рускага іканапісу" ў Музеі выратаваных каштоўнасцей у Брэсце складзена з 32 ікон.

НА ЗДЫМКУ: супрацоўнікі музея Раіса ЛЫСАНОВА і Юрый КУШНЯРК.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

прадстаўляе галерэя «LaSandr»

ПАЛІТРА УЛАДЗІМІРА ХАДАРОВІЧА

Мастацкая галерэя «LaSandr» пры ўдзеле і падтрымцы пасольства Беларусі ў Літве прадставіла выставу Уладзіміра Хадаровіча ў Вільнюсе.

Нарадзіўся мастак у 1947 годзе ў Слуцку. У 1977-м скончыў аддзяленне станковага жывапісу Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

Уладзімір Хадаровіч — выдатны жывапісец, вядомы дзякуючы рэдкаму таленту тонкага каларыста, які ў сваёй творчасці арганічна спалучае дакладнасць натуры з глыбінёй духоўнага зместу культурнай спадчыны Беларусі.

Творы мастака знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Музеі сучаснага мастацтва краіны, у прыватных калекцыях суайчыннікаў, а таксама за мяжой — у Італіі, Польшчы, Германіі.

Працуючы ў розных жанрах, ён аддае перавагу нацюрморту, у якім нязменна прысутнічае блізкасць да вечных каштоўнасцей жыцця, сялянскага побыту і нацыянальных традыцый. Старадрукі, кераміка, абразы, даматканяя ручнікі — гэта не проста рэчы, а культурны пласт, які мастак адлюстроўвае дзеля адраджэння нацыянальнай свядомасці праз сваю асабістую любоў да Радзімы, да мастацтва.

Складаныя па кампазіцыйнай пабудове і жывапісных задачах,

нацюрморты патрабуюць ад мастака доўгай і дасканалай працы. Нетаропкі па характары, Уладзімір Хадаровіч дабіваецца амаль ілюзорнай матэрыяльнасці выяўлення, але заўсёды застаецца ў межах высокага мастацтва.

З такой жа любоўю піша мастак і пейзажы. Сціплыя і лірычныя, яны як ціхая песня, трошкі сумная, але шчырая, пяшчотная і вельмі сугучная ўнутранаму стану мастака.

Ларыса БОРТНИК, мастацтвазнаўца.

НА ЗДЫМКАХ: Уладзімір ХАДАРОВІЧ. "Бацькава скрыпка" (1998 г.), "Нацюрморт з матыльком" (2000 г.).

зваротная сувязь

АДРАСЫ ВАНДРОЎКІ ПАДКАЗАЛА ГАЗЕТА

Чарговы раз не змог утрымацца ад жадання напісаць у "Голас Радзімы". Дзякуй вам за артыкул "З краіны светлай" пра цудоўнага беларуса Віталія Бартохава і іншых крымскіх беларусаў.

Віталій Мікалаевіч — таленавіты выканаўца беларускіх песень і вершаў, асабліва твораў М.Багдановіча. Чакаем артыкула і пра Міхаіла Юрахо, таксама знакамітага крымскага беларуса.

Я практычна заканчваю сваё турнэ па Беларусі, не ведаю, ці адбудзецца персанальная выстава, але шчаслівы і ўдзячны лёсу за тое, што наведаў шмат прыгожых мясцін Беларусі і па магчымасці тое-сёе ствараў. Прачытаўшы ў "Голасе Радзімы" аб прыватным музеі ў Старых Дарогах, пабываў і там...

А вось пра Мікалая Жўкава старшыню Лапацінскага сельсавета ("Голас Радзімы" №50, 2001 г.), пажадана раскажаць чытачам больш падрабязна, лічу, варта апублікаваць яго вершы. Гэта цудоўны, таленавіты чалавек!

Але больш за ўсё мяне ўразіла пінская паэтэса Тамара Лазнюха, якая на працягу 22 гадоў прыкавана да ложка і кожны дзень змагаецца за жыццё пры падтрымцы дзяцей і сяброў. Нягледзячы на цяжкую хворобу, яна знаходзіць у сабе духоўныя і фізічныя сілы для напісання вершаў. Раскажыце, калі ласка, больш падрабязна чытачам пра гэтага мужнага чалавека (яе дамашні тэлефон у Пінску: 356-800), надрукуйце яе вершы. Зборнікі паэзіі Т. Лазнюхі называюцца "Цветом рубина" і "Незамёрзающий причал".

Я ўдзячны рэдакцыі газеты "Голас Радзімы" за цудоўную, цікавую газету, вельмі неабходную нам.

Жадаю здароўя, шчасця і ўсяго найлепшага!

З павагай

Уладзімір КІРКЕВІЧ.

пытанне — адказ

ЗНЯВЕЧАНЫ ТАЛЕНТ

Тэму гэтай нататкі падказалі радкі беларуса з Комі Мітрафана Курачкіна з ягонага ліста, дасланага ў "Голас Радзімы", дзе, у прыватнасці, зазначалася: "І просьба. Укнігу пра ўклад беларусаў у развіццё эканомікі і культуры Комі, якая рыхтуецца зараз, вырашана ўключыць лісты Адама Бабарэкі з ГУЛАГа ("Голас Радзімы", №№ 38-43 за 1999 год. — Я.Л.) у раздзеле "На Поўнач — па злой волі". У "Літаратурнай энцыклапедыі" (на ўвазе маецца рускамоўнае маскоўскае выданне. — Я.Л.), што выйшла ў канцы 80-х гадоў, яго прозвішча няма. Магчыма, звесткі пра Бабарэку існуюць у беларускіх энцыклапедычных выданнях ці літаратурных даведніках. Калі так, апублікуйце (ці прышліце ксеракс) з яго біяграфічнымі данымі, а галоўнае — бібліяграфію твораў. Выдаткі на ксеракс і перасылку вылічыце з маіх будучых ганарараў, бо зараз амаль усе газеты не перапівваюцца з чытачамі. Абяцаю, вашай газеце мы вышлем некалькі экзэмпляраў кнігі. Канешне, было б лепш, каб вы апублікавалі звесткі пра яго ў даведчаным аддзеле. Гэта зробіць справу больш прастай і паскорыць яе".

Адам Бабарэка быў ключовай асобай грамадска-культурнага жыцця Беларусі 20-х гадоў мінулага стагоддзя, таму, зразумела, нататкі пра яго змяшчаліся ва ўсіх даведчаных выданнях, што выходзілі на Беларусі з другой паловы 50-х гадоў, пасля таго, як імёны бязвінна загубленых спаквалі рэабілітаваліся і вярталіся роднаму народу ўжо без ганебнага таўра "ворага народа".

Адама Бабарэку накрыла першая хваля масавага "хапуна", што адбыўся на пачатку 1930 года. Год знаходзіўся пад следствам у мінскай турме. З 1931-га жыў у выгнанні ў гарадскім пасёлку Слабадское (Вятчына), з канца 1934 года — у Вятцы, пазней перайменаванай у Кіраў. Працаваў рахункаводам. У ліпені 1937-га зноў арыштаваны і па заяўдзёны таго клятага часу ўжо без усялякага суда і следства "тройка" НКУС пазбаўлены волі на 10 гадоў папраўча-працоўных лагераў.

Па першай справе Адама Бабарэку рэабілітаваў Вярхоўны суд БССР у 1957 годзе, а перагляд другой, таксама са станоўчым вынікам, быў зроблены праз два гады Кіраўскім абласным судом. Толькі пасля гэтага імя Бабарэкі стала згадвацца ў друку.

Першым, хто грунтоўна асэнсаваў ролю Адама Бабарэкі ў літаратурным працэсе Беларусі 20-х гадоў, быў вядомы беларускі даследчык Дзмітрый Бугаёў. Маецца на ўвазе выдадзеная ў 1965 годзе манаграфія "Уладзімір Дубоўка". А справа ў тым, што Бабарэка і Дубоўка, без нацяжкі, — духоўныя пабрацімы. Як па жыцці, так і ў творчасці. Абодва стаялі ля вытокаў стварэння найбольш аўтарытэтных творчых суполак — "Маладняк" і "Узвышша".

Паступова імя Адама Бабарэкі ўваходзіць у шырокі літаратурна-грамадскі ўжытак. Вялікі ўклад у асэнсаванне мінулага зрабіў філосаф Уладзімір Конан кнігай "Развіццё эстэтычнай думкі ў Беларусі (1917-1934)", выдадзенай у 1968 годзе, а таксама Міхась Мухомінскі грунтоўны манаграфіяй "Беларуская крытыка і літаратуразнаўства (20-30-я гады)", што з'явілася ў 1975 годзе.

У лепшых беларускіх літаратурна-знаўчых працах грамадска-літаратурныя, мастацкія з'явы 20-30-х гадоў ацэньваліся ў развіцці, сутыкненні розных тэндэнцый, пошуку свайго нацыянальнага шляху развіцця, высокіх эстэтычных крытэрыяў. Уласціва гэта і крытыка-біяграфічнаму нарысу Уладзіміра Конана "Адам Бабарэка", выдадзенаму ў 1976 годзе, які і па сённяшні дзень з'яўляецца найбольш поўнай крыніцай звестак пра гэтую ўнікальную асобу, якой былі падрэзаны крылы на самым узлёце. Бо творчая праца закончылася разам з арыштам, калі Адаму Бабарэку споўнілася ўсяго трыццаць гадоў...

Біяграфічныя звесткі, што падаюцца ў розных энцыклапедычных і даведчаных выданнях культуралагічна-літаратуразнаўчага профі-

лю, у асноўным паўтараюцца, бо грунтоўнацца на сведчанні самога аўтара, выкладзеным на старонках рукапісу "Жыццёпіс і працы", які захоўваўся ў Цэнтральным дзяржаўным архіве Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацбудаўніцтва БССР і ў 1966 годзе быў надрукаваны ў кнізе аўтабіяграфіі беларускіх пісьменнікаў "Пра час і пра сябе". Мяркую, ведаць напісанае гэтым унікальным чалавекам пра сябе будзе цікава не толькі нашаму чытачу з Комі, шануюнаму Мітрафану Курачкіну.

ЖЫЦЦЯПІС І ПРАЦЫ

"Паходжу я з беззямельных сялян (па вясковай тэрміналогіі — "бруковых") вёскі Слабада-Кучанка зараз Менскай акругі, Капыльскага раёна. Нарадзіўся ў 1899 годзе 1(2) кастрычніка.

Сярэдняю асвету атрымаў у Менскай духоўнай семінарыі і скончыў 4 агульнаадукацыйныя яе класы. Пасля гэтага пачалася мая педагагічная праца. Быў настаўнікам беларускай вясковай школы на Случчыне.

На вёсцы працаваў з 1918 года з перарывам у час польскай акупацыі Беларусі. Гэты перарыв быў часам майго ўдзелу ў партызанскім руху Случчыны і зняволення ў польскім астразе.

Пасля вызвалення Беларусі ад польскай акупацыі мая настаўніцкая праца аднавілася. Яна працягвалася да 1921 года — гэта час, калі я быў прызваны ў Чырвоную Армію. Будучы вясковым настаўнікам, я адначасова працаваў як сябра рэўкома Пукаўскай вобласці і загадваў аддзелам народнай асветы.

У Чырвонай Арміі, у якой служыў да паловы 1922 года, мая педагагічная праца не перарывалася, а толькі набыла іншыя адвясковыя формы. Будучы чырвонаармейцам, я працаваў па галіне палітасветнай пры брыгадным чырвонаармейскім клубе (21-я брыгада войск ВЧК).

З восені 1922 года, пасля звальнення з Чырвонай Арміі ў доўгатэрміновы водпуск, я залічыўся ў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт, у якім атрымаў вышэйшую адукацыю на этнолага-лінгвістычным аддзяленні педагагічнага факультэта. У час навучання ва ўніверсітэце я адначасова працаваў і ў школе як настаўнік беларускай мовы і літаратуры, некаторы час разам з тым загадваючы сямігадовай школай №11.

На гэты час прыпадае пачатак маёй самастойнай працы навуковага характару, якую вяду дагэтуль у галіне гісторыі беларускай літаратуры (пераважна ў раздзеле сучаснай літаратуры).

Звязана яна разам з тым з працай у пісьменніцкіх аб'яднаннях: у "Маладняку" да 1926 года і, пачынаючы з гэтага апошняга, — у літаратурна-мастацкім згуртаванні "Узвышша".

Педагагічная мая праца паглыбляецца з восені 1926 года ў звязку з запрашэннем на працу ў якасці выкладчыка беларускай мовы і літаратуры ў Камуністычны ўніверсітэт Беларусі і да гэтага часу. Адно

лета працаваў лектарам на беларускіх курсах для настаўнікаў РСФСР".

Далей ідзе досыць вялікі спіс прац, які, зразумела, у газеце перадрукоўваць не выпадае, і дата — "19 верасня 1928 г."

Да напісанага А.Бабарэкам варта дадаць, што на старонках друку ён выступаў з 1921 года. Дэбютаваў 1 красавіка ў газеце "Савецкая Беларусь", якая тады выходзіла на беларускай мове і надзвычай шмат рабіла для станаўлення і папулярнасці нацыянальнай культуры літаратуры, у прыватнасці, адкрываючы чытачу дзесяткі новых імён. Бабарэкаў верш "Будаванне", як і наступныя, прасякнуты пафасам услаўлення новай сацыялістычнай явы і нясе на сабе тыповыя прыкметы тагачаснай вершаванай риторыкі. Мабыць, адчуваючы сваю слабасць у паэзіі, Адам Бабарэка неўзабаве пераклучаецца на прозу і ў 1925 годзе выдае зборнік "Апавяданні". Аднак найбольш стала выявіў сябе як крытык, гісторык і тэарэтык літаратуры. У перыядычным друку выступаў вельмі актыўна і не толькі пад уласным прозвішчам, але і пад псеўданімамі А.Б., А.Б-ка, А-м Б-а, А.Ч., Адам Гаротны, Якім Каліна, Малады Настаўнік, А.Рэка, Адам Чырвоны, А.Чэмер, Чырвоны.

Зняволенне для кожнага нармальнага чалавека — трагедыя. Яна падвойвалася ад таго, што ў "ворагі народа" залічалі таго, хто гэтай народу служыў верай і праўдай. Трагізм надавала і тое, што зняволілі асобу творчую ў маладым узросце і ў поўным росквіце магчымасцей. Адам Бабарэка быў чалавекам надзвычай тонкім і чутым. А яшчэ — нездаровым. Бо перажытае яшчэ пад польскай акупацыяй, калі ён упершыню спазнаў гаркату турэмнага жыцця, далосся яму ў знак. Дый потым хлеб не быў салодкім. Захварэў на сухоты і ў 1925 годзе па пуцёўцы ўрада БССР ездзіў лячыцца ў Крым. Але, як сведчыць радкамі, дарэчы, вельмі скупымі і сціплымі, свайго жыццяпісу, увесь час працаваў з поўнай аддачай. Да напісанага дадам, што ўдвух з Кузьмой Чорным яны рэдагавалі часопіс "Узвышша". А часопіс гэты ў тры свае лепшыя першыя гады надрукаваў творы, якія ўвайшлі ў залаты фонд беларускай літаратуры. Ён і застаецца яе высякародным рыцарам.

Рыцарам любові, пяшчоты і самахвэрнай адданасці заставаўся ён праз увесь час і ў адносінах да сваёй сям'і — жонкі і дачушак, што з незвычайнай чуллівасцю, часам нават на мяжы перадсмяротнага трызнэння перададзена ў апошніх лістах на волю. Мяркую, будзе лагічным закончыць гэты нататкі ўрыўкам з вельмі прафесійна напісанага (мабыць, талент перадаўся ад бацькі) дачкой Адама Бабарэкі Алесяй эсэ "Маміны песні", змешчанага ў штогодніку "Скарыніч", які выдаецца маскоўскім беларусам Аляксеем Каўкам (выпуск 2, Мінск, 1993 г.).

"Летам 38-га года бацьку з партыі зняволеныя этапавалі на 3-ці паўднёвы ўчастак 41-га лагункта будаўніцтва чыгункі ў раёне Княж-Пагоста (Комі АССР). Месца гэта з такой змрочнай назвай стала апошнім прытулкам бацькі. Памёр ён у лагернай бальніцы 10 кастрычніка 38-га года, яці дзён не дажыўшы да свайго 39-годдзя. Праз некаторы час наведаў нас чалавек, які вызваліўся з гэтага лагера і бацьку бацькаву канчыну. Памёр бацька ад знясілення і галоднай вадзянік".

Кранае, што публікацыя беларусам са Смаленска Мікалаем Ількевічам апошніх лістоў Адама Бабарэкі ў нашай газеце абудзіла жаданне беларусаў у Комі, дзе наш суродзіч знайшоў свой апошні спацьнік, на далейшы пошук і ўвекавечанне добрага імя ў кнізе пра беларусаў у гэтым паўночным краі.

Яўген ЛЕЦКА.

Літаратурная старонка

У Брызіне гэтая якасць натурны дачкі выклікала, з аднаго боку, бацькоўскі гонар, а з другога — чалавечы жаль, бо сам ён па натуре быў закончаны манюка, з усіх бакоў перакананы ў тым, што не надуршы — не пражывеш. Таму будучыня дачкі, якая не разумела і не хацела разумець гэтую жыццёвую мудрасць, шмат у чым уяўлялася яму небяспечнай, трывожыла яго. Казаць пра гэта наўпрост было нязручна, дзяцей усё-такі трэба вучыць найлепшаму, перадаваць ім найшляхетнае з таго, што ў сабе маеш, але папярэдзіць дачку і перасцерагчы Брызіну карцела, і ён раз ад разу карыстаўся дзеля гэтага туманна-намекамі на відавочныя няўдачы праўдалюбцаў, якія заміналі сваёй праўдаю жыць і сабе, і іншым і ўрэшце танулі ў каламутным віры жыцця. Але Маша нават гэтак закамунфляваных ягоных хітрыкаў аднойчы не вытрывала — і недзе з паўгода назад зусім не з той вольна-сяброўскай інтанацыяй, якая неяк сама сабой для размоў паміж імі выбралася, а адчужана і нават раздражнёна спытала:

— Ты што туману напускаеш, продак?... Маніць я і без цябе навучуся, калі захачу. Але я не хачу, разумееш? Магу я жыць і не хацець маніць? Гэтаксама, як ты жывеш і не маніць не хочаш?

— Можаш, — разгубіўся і пакрыўдзіўся Брызін, — ды я і не хачу вучыць цябе маніць, з чаго ты гэта ўзяла? Проста я маю нейкі вопыт і хачу, каб ты яго хоць неяк скарысталася. Ну, хоць бы не збівала лоб да крыві там, дзе можна сніжком абсыціся.

— Вопыт?... Які ты маеш вопыт? Калі гэта ты сказаў праўду і за тое паплаціўся? Пры мне такога не было — і ў сямейным архіве такога не зафіксавана.

— Ты хочаш сказаць, што твой бацька лгун?!

— Давай без крыўды, — сказала Маша. — Я ж не крыўдую на цябе за тое, што ты такі, які ёсць. Я цябе такім і люблю, хоць іншым разам...

— Што іншым разам?... Ты дагаворвай, дагаворвай, — канчаткова ўжо заняў акуп несправядліва пакрыўджанага Брызіна.

— Не разумею, як ты не разумееш... Маніць — гэта значыць потым зноў перамаўляваць, а ўрэшце ўсё адно выйдзе не лепш і не горш за праўду. Дык нашто ісці да таго, што павінна быць, не напасткі, а кружнымі шляхамі?

— Хоць бы для таго, каб выйграць час, — адчуваючы несумненную перавагу ў вопыце, рэзанёрскім тонам адказаў Брызін.

— І шмат ты яго, згубіўшы на кругі, выйграў? Што вы ўсе з гэтага выйгралі?

— Хто мы ўсе?

— Ты, Сініцын, тваё пакаленне, старэйшае?... Вось вы ківаеце зараз на камсамол, на партыю, на савецкую ўладу — усё вас падманвалі! А хто быў у камсамоле, у партыі, у савецкай уладзе? Не вы?... Вы ж манілі адзін аднаму — і ў тым ядналися. Вы разам зылгалі ўсё на свеце, перавярнулі нармальнае чалавечае жыццё з ног на галаву...

— Калі гэта ты палітыкай пачала займацца?

— Ды не палітыкай я займаюся, а жыццём. Высакародным відам спорту.

Апошняй яе фразы Брызін і тады не зразумеў, і потым яна да яго не дайшла... Новае пакаленне.

Мінаючы піўбар на Нямізе, Брызін прыпыніўся і спытаў у са-

Працяг. Пачатак у №№ 15—16.

мога сябе: "Андрэй, ты хочаш куфель куфель пива? Толькі адразу праўду кажы, ідзі да пива наўпрост, а не кружнымі шляхамі". І Андрэй адказаў Брызіну: "Хачу. А калі давядзецца за рулём ехаць і з якім-небудзь срулём з палкай разбірацца, дык ты, Брызін, мяне адмажаш. І пайшло яно ўсё на фіг".

Зрэшты, можна было абысціся і без такога складанага ўнутранага дыялога, бо з піўбара выскачыў з недапітым куфлем Савелій Рудзянскі і вольнай рукой ляпнуў Брызіна па плячы:

— Брыза, прастаўляй пива, Бураціна! Я твайму Бегунку кульгавага Юрыка на тваю тачку падсеяў, без мяне ён фіг бы яго ўгаварыў!

— Бегунок тут быў?

ліка і ніжнюю палавіну ягонай сяброўкі, павітаўся Брызін з буфетчыцай.

— Каму ж тады верыць, калі не табе, — без асаблівай ветлівасці, але са згодай кінула буфетчыца, якой і пива, і піўбар, і пивасосы, і ўсё чыста ў яе жыцці каля піўной бочкі даўно апаскудзела. — Усіх паіць будзеш ці толькі Саву?

— А хто яны мне, каб іх паіць? — спытаў Брызін, аглядаючы выпадковы піўны калектыў.

— Мінутым разам, значыць, тут былі адны браты твае ды сёстры, — сказала Лізавета, наліваючы пива.

— Ну, — сказаў Брызін. — Былі і ўсе памерлі.

— Шкада, — сказала Лізавета. —

— "Профессор, снимите очки-велосипед..." — працягваў маёр Ярохін.

— Маякоўскі, — сказала Капіталіна нечакана глыбокім і чыстым, са срэбным адлівам голасам.

— О, — сказаў Віталік. — О, голас!.. Не, мужыкі, верхняя частка — таксама два куфлі.

— І не абрыдла табе? — сумна спытала срэбраным голасам Капіталіна.

— З мяне чатыры куфлі за абедзве часткі, — раптам сказаў інтэлігент без акулераў, але са слядамі ад іх. — І кінце выступаць у другой раённай лізе. Калі вы думаеце, што гэта смешна, дык не.

— А я ведаю, — пустэльна ўсміхнулася яму Капіталіна. — Вы

— Дык выконвайце загад маёра, старшы лейтэнант!

Савелій паціснуў плячыма, падшоў да дзвярэй і накінуў на абедзве ручкі металічную скабу, якая вісела на глухой дзвярной палове, прывязаная шпагатам.

— А то распустціліся, — буркнуў Ярохін. — Прэзідэнт ім не прэзідэнт, маёр ім не маёр...

— Здымі, я табе сказала! — крыкнула Лізавета.

— Ты якую ўчора касу здала? — спытаў Брызін.

— Чатыры семсот!

— З мяне пяць. І можаш не здаваць...

Лізавета моўчка стала наліваць пива.

У куток да інтэлігентаў, які не праглядваўся з вуліцы, Савелій з Брызіным падцягнулі стойкі маёра і Віталіка з Капіталінай, аб'яднаўшы кампанію гэтым простым дзеяннем і ў часе, і ў прасторы. Ніяк і ні з кім не яднаўся напачатку толькі прыціснуты да сцяны паэт. Ён грэбліва адсунуў ад сябе пададзены Лізаветай куфель, але сябрук ягоны спытаў з мяккім дакорам: "Ты што, Валодзя?..." — і паэт зразумеў, што можа трапіць пад таварыскі суд за адрыў ад народа. "Нам што, Лёня, больш няма чаго рабіць, як з імі піць?" — паспрабаваў ён яшчэ ашчэрыцца, як воўк за сцяжкамі, але ў сітуацыі бязвыхаднай дружбы вымушаны быў падціснуць хвост і здацца, што і прадэманстраваў, пасунуўшы да сярэдзіны кампаніі ляшча на газеце.

— Гарэлку даваць? — спытала Лізавета.

— Даваць! — першым сказаў паэт, каб пра яго ўжо чорт ведае што не падумалі.

— О, — сказаў Віталік. — А то паэт, паэт!.. Я таксама шайбу ганяў.

— За дружбу! За сапраўдную мужчынскую дружбу! — падняў куфель Брызін.

— І жаночую, — сказала Капіталіна.

— І жаночую, — згадзіўся Брызін. — Лізавета, ідзі да нас!

— Я сама з сабой падружжуюся, — запаліла цыгарэту Лізавета. — А гарэлку ў вас на дружбу толькі пляшка засталася, у мяне больш няма.

— Я збегаю? — адразу прапанаваўся Савелій.

— Ды пачакай ты, — выпіўшы, паморшчыўся Брызін. — Ты лепей скажы што-небудзь.

— А што? — паціснуў плячыма Савелій. — Мне няма чаго сказаць, я не паэт.

— Хай паэт скажа, — дапамог Савелію маёр Ярохін. — Даўно я паэтаў не слухаў, ад вайны...

— Ад якой вайны? — не зразумеў Брызін, але Ярохін, відаць, забыўся, ад якой, і прамаўчаў.

— Я пачакаю, пакуль ён успомніць, — неяк усё ж не па-сяброўску сказаў паэт Валодзя.

— Тады я за Савелія скажу, — прапанаваў Брызін. — Скажаць, Савелій?

— Кажы сабе, мне што, абы не я, — зноў паціснуў плячыма Савелій, які паіскаў плячыма ў адказ на ўсё, што б яму ні казалі, нібы нічога падобнага раней не чуў і нават не ўяўляў, што такое можа быць у свеце.

— Во-во, абы не я і хата не мая, з гэтага і пачнем, — падхапіў ягоныя апошнія словы Брызін. — Якраз па гэтым прынце яшчэ і жыве ўвесь час, колькі ж з ім знаёмы, грамадзянін Савелій Рудзянскі, па мянушчы Сава. Мянуску гэтую яму яшчэ ў школе далі — і не толькі па сугуччы з іменем.

Уладзімір НЯКЛЯЕЎ

ПРАДАТГА

Аповесць

— Тут. З пілой.

— Якой пілой?

— Бензінавай. Прыпёрся ў забягалаўку з пілой — цырк. Ударнік лесапавалу.

— Даўно?

— Ды мінут пяць як пайшлі. Ну, можа, дзясяць, — удакладніў Савелій, глянуўшы на недапіты куфель. — Не болей.

Выходзіла, што спяшацца не было куды: работы з замком і ключамі хопіць гадзіны на дзве нават для кульгавага Юрыка. А калі ён пад мухай, дык і на дзве з мухамі.

— Яны пілі?

— Не, бочку пілавалі. Ты як спытаеш...

— Ладна, пайшлі. Прастаўляю. У піўбары было не густа і не пуста. Апроч яго ды Савелія, два адасобленыя інтэлігенты, адзін з якіх, у акулерах, старанна разбіраў на газеціне ляшча, а другі, са слядамі акулераў на пераносці, аблізваючыся, чакаў; задумнены, з відавочна маштабнага, не меншага ад брызінскага перапою, трохі чужаваты тут у сваёй форме міліцэйскі маёр, а яшчэ напай-знаёмы мужык Віталік, спіты былы хакеіст са сваёй высокай і нейкай пустэльна сумнай чарговай сяброўкай.

— Брыза! — радасна раскінуў рукі насустрач Брызіну і папліў ад высокай сяброўкі амаль роўны з піўной стойкай Віталік. — Глядзі, якую я ўчора кроквіну адарваў! І ведаеш, як яе завучы? Капіталінай!.. Клянуся, я ў пашпарце бачыў! Хочаш, напалам я распілуем? Тут і Бегунок твой недзе з пілой... Табе якую палавіну? Верхнюю — дык за куфель, ніжнюю — дык за два.

— Ты з ім п'еш? — спытаў Брызін Савелія.

— Я п'ю толькі з тымі, хто прастаўляе, — адказаў Савелій, з чаго вынікала, што піць тут яму, апроч як з Брызіным, няма з кім.

— Лізавета, ты не паверыш, але я без грошай, — абышоўшы Віта-

Столькі народу...

Яны ўзялі з Савеліем па піву і адышліся да самай дальняй стойкі, выбраўшы ў суседзі інтэлігентаў з ляшчом. Тыя незадаволены на іх зірнулі, бо вольных стаякоў паўсюль хапала, але нічога, паколькі інтэлігентныя, не казалі.

— Што, так і будзем пива піць? — недаўменна спытаў Савелій. — А разбаўляльнік?

— Ліза пабаліцца, — кінуў Брызін на маёра.

— Каго пабаіцца? Яроху?.. Ды яго самога не сёння — заўтра выпруць з міліцыі за п'янку. Жонка ўжо выперла.

— Ладна, ідзі далівай, — махнуў рукой Брызін. — Толькі мне піпетку, не болей.

Савелій узяў куфлі, адсёрбнуў з кожнага па глытку з пенай, вярнуўся да Лізаветы, і тая, не хаваючыся, даліла ў пива гарэлку.

— Лізавета, і мне, — кінуў маёр, які, аказалася, і ў задуменні ўсё бачыў.

— Ішоў бы ты дамоў, Ярохін, — спагадліва сказала буфетчыца, якая прафесійна не любіла міліцыянтаў, але традыцыйна паважала форму і пагоны. — Прападзеш тут — і ніхто табе не паможа.

— Я памагу, — адазваўся Віталік. — Маёр, хочаш палавіну Капіталіны?

— Эх, Віталік, — ўздыхнуў маёр. — А якую вакрэсенскаму "Хіміку" шайбіну закаціў... Ад варотаў да варотаў...

— Ты помніш? — страпянуўся Віталік. — Ты помніш, Ярохін? — і гэтак жа раптам, як і страпянуўся, абмяк. — Мала хто помніць...

Брызін выпіў куфель пива ледзь не адным глытком — так хацелася.

— А кузбаскаму "Металургу", — доўжыў успаміны Ярохін. — Эх, Віталік...

— Выбачайце, а якая ваша прозвішча? — павярнуўся да Віталіка інтэлігент у акулерах.

— Акуляры здымі, — сказаў Віталік.

таксама паэт.

— Але не Маякоўскі, — сказаў маёр Ярохін. — Куды яму да Маякоўскага... Куды яму да Віталіка... Куды яму наогул...

— Да задніцы мне, смешна табе ці не смешна, — грозенька прыстукнуў паўпустым куфлем Віталік.

— Цыц! — цыкнуў маёр. — Не замінаць працэсу!

У Брызіне — ці з таго, што завёўся на старых дражджах, ці з таго, што набраў абароты на разбаўляльніку, — працэс пайшоў інтэнсіўна: зашумеў у галаве прасторны вецер, закалыхаліся, пакаціліся адна другой наўздагон цёллыя хвалі.

— Лізавета, — шчоўкнуў пальцамі над галавой Брызін, — пива! Усім! А хто хоча — з разбаўляльнікам.

— Мне асобна, — сказаў маёр Ярохін. — Непрафесійны ў вас да п'янкі падыход, з таго і ўсе вашы праблемы.

— Браты ўвакрэслі? — спыталася Лізавета.

— І сястра, — адказаў Брызін, зірнуўшы ў тую пустэльную далеч, куды ўглядалася Капіталіна.

На парозе піўбара з'явіліся два чужыя інтэлігенты, у нечым падобныя да сваіх, але маёр Ярохін, мусібыць, вырашыў, што іх тады будзе занадта, і шугануў новенькіх:

— Рэвізія!

Інтэлігентаў нібы ветрам змяло.

— Зачыні дзверы, Савелій! — загадаў Ярохін. — Са сваімі пабудзем.

— Я вам зачыню! — крыкнула Лізавета. — У мяне план, а ў вас тут на ўсіх — адзін Брызін у доўг!

Усе, апроч інтэлігента-паэта, які нарываўся на канфлікт з Віталікам і праз тое пагардліва адварнуўся ад ягонай кампаніі, паглядзелі на Брызіна.

— Сава, ты ў якім званні? — спытаў Брызін.

— Не магу знаць. Даўно ў ваенкамаце не піў.

— Але не маёр?

— Ты што!.. Мне столькі не выпіць. Ад сілы — старшы лейтэнант.

Здымкі жыцця

СВЕЧКА

У нядзелю я зайшоў у магазін гаспадарчых тавараў. Шмат чаго там было: лямпачкі, замкі, рыд-лёўкі, малаткі. Былі там і свечкі. На аркушыку ля адной значылася: "Свечка гаспадарчая, гарыць восем гадзін". Мне стала цікава, і я набыў яе. Увечары, калі ўсе даўно палеглі спаць, запаліў свечку і паставіў у куточак. Паглядзеўшы крыху на полымя, якое нешта танцавала ды шаптала сабе, я лёг спаць. Раніцай, прагнуўшыся, зірнуў у куток і ўбачыў там пляму воску. Згарэла свечка. А я не спаў восем гадзін, менш.

Ашукалі? Не. Пакаралі за тое, што васьмь так многія з нас — спяць у той час, калі іх свечка гарыць самым яркім полымем і імкнецца сказаць нешта галоўнае. А мы храпем ды не чуем.

ЗЕМФІРА

А ўчора прыйшоў са школы і адразу паставіў касету Земфіры. Дужа шмат пытаньняў накапілася, на якія чакаў адказы менавіта з яе песень. Першая, другая, трэцяя... Не чуваць. Я пачаў есці, а Земфіра заспявала:

Калі ласка, толькі жыві,
Ты ж бачыш — я живу табою.
Майго вялізнага каханьня
Хопіць нам абам з галавою...

Я ледзь не папярхнуўся, адразу і спужаўшыся, і здзівіўшыся. Адкуль Земфіра ведае пра мае пачуцці?

ВОЧЫ

Кажуць, вочы — люстэрка душы. Чалавек — гэта душа. Значыць чалавек — гэта вочы.

Насупраць мяне сядзела шэсць пар вачэй. Першыя то ўсміхаліся, то хмурыліся, то адпачывалі. Другія глядзелі ў сценку і думалі пра нешта сваё. Яны не заўважалі іншых вачэй. Трэція вочы чыталі кніжку, якая называлася ці то "Пачалунак у летнюю ноч", ці то "Сустрэча пад месяцам". Чацвёртыя вочы былі заплушчаны, а таму не відаць, пра што яны думалі. Пятая вочы некуды глядзелі і былі не такія, як тыя чацвёртыя! Нейкія... безгрунтоўна шчаслівыя! Шостыя вочы... Стоп! Яны ж такія самыя, як і пятыя. Яны глядзелі ў пятыя вочы! Увесь свет не заўважаў гэтага, але вочы не крыўдзіліся. Не было часу.

Першыя вочы — вучонага.

Другія — ваеннага.

Трэція — жанчыны.

Чацвёртыя — таварыша.

Пятая, а з імі і шостыя — вочы закаханых.

Калі ўвесь свет глядзеў на іх, то разумей, што нешта ўжо згубіў, а мо яшчэ не знайшоў. І гэтага зразь страхэнна нестася.

КАХАННЕ

Цяжка казаць пра каханне, бо няма людзей без душы, і кожны разумее каханне па-свойму.

А душа ёсць ва ўсіх...

Сядзелі мы на ўроку біялогіі і слухалі, як настаўніца распавядае пра эвалюцыю:

— Навука на ўсё патрабуе доказы, — гаварыла яна. — Гэта толькі ў хрысціянстве лічыцца, што Бог стварыў свет за шэсць дзён, а на сёмы адпачываў, і ўсе вераць без доказаў.

Яна памаўчала, а потым неяк задуменна дадала:

— Як у каханні: яно не патрабуе доказаў, бо іх няма. Усе доказы будуць здавацца проста

смешнымі. У каханне трэба проста верыць.

Хіба будзеш з гэтым спрачацца? Трэба проста верыць...

МАНДАЛІНЫ

На тым тыдні былі мы на канцэрце. Спявалі там даволі вядомыя беларускія рок-гурты. Слухаў я іх, слухаў, пакуль не забалела галава. Тады падняўся ды пайшоў у кавярню: глынуць кавы і крыху ад усяго адпачыць.

Кава, на здзіўленне, аказалася смачнай, і я з асалодай піў яе, сціскаючы ў руцэ цёплы кубачак. Выпадкова пачуў урывак размовы двух людзей, якія, відавочна, таксама толькі што былі на гэтым канцэрце.

— Не ведаю, як табе, а мне не надта спадабалася. Пішчаць іх гітары, хоць ты вушы затыкай! Ды і спяваюць яны так, што я не ўсе словы зразумеў. Па-мойму, тое, што яны граюць, наогул склада-на назваць музыкой.

— Ты неяк да гэтага жорстка ставішся! Я заўважыў іншае. Няхай сабе граюць хоць на мандалінах, толькі б спявалі па-беларуску.

Я хуценька дапіў сваю каву ды пакрочыў у залу — даслухаць канцэрт. А тыя, у кавярні, працягвалі спрачацца паміж сабою. Вось толькі не маглі яны пераканаць адзін аднаго і перацягнуць на свой бок. Яны спрачаліся, а я ішоў і думаў: нехта з іх не памыляецца. Вось толькі хто...

ЛЮБІМ

Адзін мой сябар неяк цэлюю гадзіну распавядаў мне, як ён любіць зіму:

— Калі зямля хаваецца пад белымі гурбамі і з рота ідзе пара, я адчуваю сябе самым шчаслівым чалавекам на зямлі. Люблю назіраць за дрэвамі, птушкамі, глядзець у неба, дыхаць свежым паветрам. У такіх хвіліны да мяне прыходзіць натхненне, і мне хочацца, каб разам са мною быў шчаслівы ўвесь свет!

Я моўчкі слухаў, а сябар усё гаварыў ды гаварыў, зрэдку спыняючыся, каб з'есці яшчэ кавалачак марожанага і глынуць напою, каб па ўсім целе пацякла прыёмная прахалода, бо навокал была 30-градусная спякота і святліла яркае сонейка. Стаяў ліпень...

...Неяк напрыканцы студзеня я сустрэў таго сябра на вуліцы. Быў ён у цёплай вопратцы ды мехавых ботах.

— Ну і халодная ж гэта зіма! Хутчэй бы лета, бо надакучыў ужо гэты шэры брыдкі снег!

Я нічога яму не адказаў. Толькі падумаў, што так і ўсе мы: любім зіму — летам, святло — у цемры, пацуюць — на малюнках, жыццё — у труне, каханне — у самоце.

Але гэта — нічога. Добра, што пакуль мы хоць нешта наогул любім.

ЗОРКІ

Калі чалавек лятае ў сне, то ён расце.

Я ляжаў і думаў пра гэта, глядзячы на зоркі, якія самотна падміргвалі мне з такога да болю знаёмага неба. Я ведаў, што не адзіны ў гэтым свеце — са мною зоркі. Я кожную ноч жыў з імі і памятаў іх гісторыі лепш за сваю. Мне здавалася: вунь на той, што мільгаціць у куточку ля маёй, ёсць нейкія чырвоныя плямы. Уяўленне малывала дзівосныя рэчы. Думалася, гэта які горад, ці фантастычны акі-

ян, ці проста ідуць людзі пад сцягамі. Гэта бачыў толькі я, і ад такой думкі рабілася прыемна на душы. Я спрабаваў калісьці некаму распавесці пра маіх сябровак-зорак, але той толькі пакруціў пальцам ля скроні і назваў мяне "маленькім звар'яцелым дзіваком". Я праглынуў гэта, але з той пары больш нікому не казаў пра зоркі, бо зразумеў: верыць у гэтым свеце можна толькі сабе.

Зоркі запальваліся і знікалі, але я здагадаўся: знікалі яны не назаўсёды, а проста вандравалі да іншага самотнага сябра, каб крышку памаўчаць з ім сам-насам.

Я не крыўдаваў на зоркі, бо ведаў: калі буду крыўдаваць нават на іх, то з кім застануся ў гэтым свеце?..

Кажуць, калі чалавек лятае ў сне, то ён расце. Няўжо я ўвесь час расту?..

МОГІЛКІ

Цяжка ганьбіць саміх сябе. Але калі пра гэта маўчаць, то ўсё так і застаецца. Хаця, відаць, яно і так застаецца...

Былі мы на могілках мо на Радаўніцу ці яшчэ калі. Былі не адны. Амаль ля кожнай магілкі — невялічкі натоўп. Спачатку я думаў, што людзі прыйшлі ўшанаваць памяць продкаў ды схіліць галовы ў хвіліну сумнай цішыні. Але збоку ўсё выглядала зусім па-іншаму. Чырванатварыя мужыкі ды гэтка ж кабеты літаральна разлегліся на магільных узгорачках, ледзь не на помніках расклалі на ўчарашніх газетах ежу, выставілі бутэлькі з вядомым напоем ды гучна гаманілі пра нешта, што зусім не датычылася памінавання, перыядычна кўляючы чаркі з гарэлкай.

Гэтыя людзі вінавацяць марадзёраў, якія разбураюць помнікі, здзекуюцца з іх продкаў. Але яны не лічаць варварствам свае паводзіны, сваё стаўленне да людзей, ліючы гарэлку на іх душы і не ведаючы, што тыя ўжо даўно не п'юць і не п'яляць.

ВЯСНА

Я — горад. Адзін за адным пачынаюць запальвацца самотныя літары на маіх вуліцах. Шэрыя бетонныя каробкі спрабуюць паказаць, што яны яшчэ жывыя, але атрымліваецца гэта толькі ў малых. Як заўсёды... Я стагну пад тонамі брыдкай шэрай кашы. Мне дрэнна... З дзяцінства не люблю кашу, а разам з ёю і зіму. Скончыўся дзень. Але гэта не значыць, што скончылася жыццё, бо мне пашанцавала: я маю два жыцці. Зараз пачынаецца другое — начное. Яно гэткае ж сумнае, як і дзённае, бо зіма. Ім халодна. А як можа быць добра мне, калі маім жыхарам кепска?

Я астуджаюся і засынаю, каб дачакацца яе. Вясны.

Кап... Вой! Што гэта?! Кап-кап... Ды няўжо?! Цішэй... Кап-кап-кап... Ура!!! Дачакаўся! Шэраг кропель выцягваецца ў тоненькі ручаёк. І чым далей ён бяжыць, тым становіцца шырэйшым і буйнейшым. Здаецца, што былыя шэрыя дамы раптам расчуліліся і заплакалі ўсімі сваімі вачыма. Там-сям на маёй зямлі з'яўляюцца плешкі. Я рады, бо іх усё больш і больш.

Яна ідзе. І не таму, што так трэба, а таму, што я сапраўды ў гэты верыў. І ўсё ж дачакаўся. Яна ідзе... Вясна!

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

спадчына

ДАРАГАНАЎСКІЯ АХОЎНІКІ

Краязнаўчы музей пры Дараганавскай сярэдняй школе, што ў Асіповіцкім раёне, вядомы нават за мяжой. Сюды прызджалі госці з ЗША і Бельгіі, Італіі і Францыі, Ізраіля і Германіі.

З'явіўся музей па ініцыятыве настаўніцы пачатковых класаў Зінаіды Верашчака. Свой энтузіязм яна перадала вучням, кіраўнікам мясцовых калгасаў, сельсавета, раёна. І калі ў 1981 годзе музей займаў усяго адзін пакой у школе, то ў 1993-м адбылося адкрыццё экспазіцыі ў спецыяльна пабудаваным для яго двухпавярховым доме. Экспанаты музея знаёмяць з асаблівасцямі прыроды краю, з бытам сялян, з творчасцю мясцовых народных майстроў. Сабраны тут матэрыялы і пра тых, хто змагаўся за свабоду Беларусі.

А адзін з раздзелаў апавядае пра род Дараганав, які калісьці валодаў гэтымі землямі і шмат зрабіў для развіцця рэгіёна: ад будаўніцтва чыгункі Асіповічы — Старыя Дарогі ў 1886 годзе і меліярацыі забалочаных земляў ад адкрыцця школы.

НА ЗДЫМКАХ: ля ўваходу ў музей экскурсаводы Каця КАРАЛЕНЯ, Люда КАРАЛЕНЯ і Юля КУПРЫЯНЧЫК; стваральнік музея Зінаіда ВЕРАШЧАКА.

выставы

«МАЛАХІТАВАЯ ШКАТУЛКА»

У Белдзяржуніверсітэце адбылася XV Міжнародная мінералагічная выстава-кірмаш "Каменная казка".

На ёй былі прадстаўлены ўзоры мінералаў і горных парод; ювельныя ўпрыгажэнні і вырабы з натуральных камянеў, дрэва; камянерэзнае абсталяванне і інструменты; спецыяльная і навукова-папулярная літаратура. У гэтым годзе на "Каменную казку" прыехалі геологі з Беларусі, Расіі, Украіны, Конга. В.Сокалаў прадставіў калекцыю мінералаў і горных парод з Кольскага паўвострава і Урала; В.Аліеў — калекцыю белых крэменяў; А.Багдасараў — калекцыю бурштыну (археалагічныя раскопкі IX—XIII стагоддзяў); А.Аляксенцаў (Кіеў) прывёз калекцыю камянеў-самацвэтаў з Паўднёвай Амерыкі і Афрыкі; Нгамі Фелікс (Конга) — калекцыю афрыканскага малахіту. Былі паказаны і многія іншыя калекцыі.

Галіна ВІР

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКІ, ЗМешчаныя ў №№ 13, 15

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Будучыня. 6. Пах. 9. Лічнік. 10. Допыт. 12. Карунак. 13. Грэбля. 14. Нафта. 17. Асяродак. 19. Цяжар. 20. Абарона. 22. Вугал. 24. Жмут. 26. Пыл. 28. Нырка. 30. Выкананне. 32. Слых. 33. Пак. 36. Кропля. 38. Ахоп. 40. Агляд. 43. Друкарня. 44. Падлога. 45. Кроп. 46. Канапа.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 2. Умова. 3. Чутка. 4. Улік. 5. Відэлец. 7. Алея. 8. Вандраванне. 11. Прысмакі. 13. Гук. 14. Нуда. 15. Твор. 16. Паратунак. 18. Ужытак. 21. Аблогі. 23. Гарачыня. 25. Музыка. 26. Паветра. 27. Аснач. 29. Абсяг. 31. Напрамак. 33. Пыха. 34. Сподак. 35. Улада. 37. Корака. 39. Праца. 41. Дрот. 42. Акоп.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Шэсце. 6. Дзеяч. 9. Маркіна. 10. Квінтэт. 14. Абрус. 15. Пацеркі. 16. Сваяк. 19. Тырана. 20. Выток. 22. Коннік. 23. Футра. 24. Хваля. 30. Палата. 31. Савіч. 32. Рыльке. 33. Паляк. 34. Абарона. 37. Асада. 40. Лютасць. 41. Арбенін. 42. Ласка. 43. Адказ.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Рэйка. 2. Сценка. 3. Дзівак. 4. Вясна. 7. Гатунак. 8. Чэрвень. 11. Яблык. 12. Веста. 13. Ляпіс. 17. Ласунак. 18. Акуляры. 20. Верас. 21. Ківач. 25. Тарас. 26. Капаліш. 27. Кварц. 28. Уласнік. 29. Шкода. 35. Бацька. 36. Нарада. 38. Хабар. 39. Бераг.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 082 экз. Заказ 955. Падпісана да друку 22. 4. 2002 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.